

Advies

REG-openbare dienstverplichtingen

Brussel, Minaraad, 5 juli 2011

Brussel, SERV, 6 juli 2011

Adviesvraag: Voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 18 december 1992 houdende instelling van een aanpassingspremie en een verbeteringspremie voor woningen en van het energiebesluit van 19 november 2010.

Adviesvrager: Freya Van den Bossche, Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie

Ontvangst adviesvraag: 14 juni 2011

Adviestermijn: 30 kalenderdagen

Goedkeuring raad: 06 juli 2011

Het advies kwam tot stand in samenwerking met MINA die het goedkeurde(n) op 5 juli 2011

Mevrouw Freya Van den Bossche
Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale
Economie
Martelaarsplein 7

B-1000 BRUSSEL
BELGIË

contactpersoon

Annemie Bollen

abollen@serv.be

Jan Verheeke

jan.verheeke@minaraad.be

ons kenmerk

SERV_BR_20110706_REGODV_AB_kv

Brussel

6

juli

2011

Wijzigingsbesluit REG-openbare dienstverplichtingen

Mevrouw de minister,

Op 14 juni 2011 ontvingen wij uw adviesvraag over bovenvermeld ontwerp van besluit. Als bijlage vindt u het gezamenlijke advies van SERV en Minaraad.

SERV en Minaraad gaan akkoord met de afschaffing van de resultaatsverplichtingen voor netbeheerders voor de bevordering van rationeel energiegebruik (REG). Netbeheerders zullen enkel nog via actieverplichtingen verplicht worden REG-maatregelen uit te voeren. Dat zorgt voor meer uniformiteit en transparantie. Wel moeten de REG-actieverplichtingen volgens de raden regelmatig geëvalueerd en zo nodig bijgestuurd worden zodat zij daadwerkelijk de indicatieve gekwantificeerde doelstellingen halen. Ook moet hun efficiëntie getoetst worden zodat hun impact op de nettarieven niet hoger is dan nodig. Het debat over de financiering van het REG-beleid moet dringend opgestart worden.

De raden waarderen verder de inspanningen van de Vlaamse regering om de REG-openbare dienstverplichtingen op een aantal punten te verbeteren. Een betere onderbouwing en verfijning van sommige REG-maatregelen is echter nodig. De raden doen daarvoor in dit advies enkele concrete voorstellen. De focus op premies moet geleidelijk evolueren naar een meer gedifferentieerd instrumentenpakket, dat beter aansluit bij wat de diverse doelgroepen en hun gebouwen precies nodig hebben.

Dat impliceert een betere beleidsonderbouwing en een lange termijnvisie. Daarvoor is een versterkte energie-administratie nodig, die samen met andere beleidsdomeinen en –niveaus de opwaardering van het gebouwenpark kan begeleiden en monitoren.

De raden zouden het waarderen om, zoals voorzien in het decreet betreffende de strategische adviesraden, uw reactie op dit advies te mogen ontvangen,.

Hoogachtend,

Caroline Copers
Voorzitter SERV

Marc Van den Bosch
Voorzitter Minaraad

Bijlage(n): SERV-Mina-advies over REG-ODV

Inhoud

Krachtlijnen	6
Advies	8
1. Inleiding	8
2. Een goede energie-efficiëntiestrategie	10
2.1. Zorg voor voldoende ambitie	10
2.2. Werk een lange termijnvisie uit voor energie-efficiëntie	12
2.3. Kies bewuster en verfijnder wat waar wanneer en hoeveel stimuleren.....	13
2.4. Evolveer naar gedifferentieerder instrumentenpakket.....	15
2.5. Versterk de bestuurscapaciteit	19
3. REG-ODV als REG-instrument	22
3.1. Ruil quota voor actieverplichting, mits bewaking van de vooropgestelde besparingsdoelstellingen.....	22
3.2. Evalueer het pakket actieverplichtingen regelmatig	23
3.3. Denk na over de financiering.....	25
4. Voorgestelde REG-acties	27
4.1. Motiveer niet-weerhouden en gewijzigde premie-acties beter	28
4.2. Bepaal klimateffectiviteit en efficiëntie van maatregelen	29
4.3. Let op verdelingseffecten	34
4.4. Herbekijk de steunbedragen	38
4.5. Integreer aanpak kwetsbare groepen in ruimer woonkwaliteitsbeleid	39
4.6. Kader in EPB- en ruimer gebouwenbeleid	43
4.7. Pas groenewarmtepremies ook in HE-kader.....	45
4.8. Herbekijk isolatiepremievoorwaarden	46
4.9. Vul premie- en steunvoorwaarden na audit of studie bij bedrijven aan	49
5. Technische bemerkingen	50
5.1. Leg technische voorwaarden snel vast	50
5.2. Kijk de formulering na.....	50
Referenties	52
Bijlagen	54

Krachtlijnen

Kader de REG-openbare dienstverplichtingen in een ruime, ambitieuze energie-efficiëntiestrategie

Voldoende ambitie is belangrijk, want de baten zijn het waard en de kosten zijn beperkt. Zo'n ambitieuze energie-efficiëntiestrategie moet vertrekken vanuit een langetermijnvisie op energie-efficiëntie in gebouwen, bij bedrijven en in de transportsector. In het voorliggend advies focussen de raden op energie-efficiëntie bij gebouwen.

Cruciaal is dat de strategie bewust kiest wat precies waar en wanneer gestimuleerd zal worden. Die keuze moet voldoende onderbouwd en verfijnd gebeuren. Vervolgens moet een instrumentenpakket uitgewerkt worden dat aansluit bij wat de doelgroepen nodig hebben, zowel de achterblijvers als de koplopers. Het instrumentenpakket zal daardoor steeds meer gedifferentieerd moeten worden. Subsidies moeten worden uitgefaseerd in de aanloop naar verplichtingen, andere alternatieven voor subsidies moeten worden ook aangesproken en niet-financiële barrières moeten worden aangepakt.

Het energie-efficiëntiebeleid komt in belangrijke mate neer op het vervangen van uitgaven voor energieconsumptie door energiegerelateerde investeringen die zichzelf na verloop van tijd terugverdienen. Een belangrijk gegeven is dat op het moment van de investeringen grote (publieke en private) budgetten vrijgemaakt moeten worden, wat voor sommige groepen (zowel huishoudelijke als niet huishoudelijke afnemers) onhaalbaar is. Het is de uitdaging om dit probleem aan te pakken op een voor iedereen aanvaardbare manier.

Ruil quota voor actieverplichting, mits bewaking van de vooropgestelde besparingsdoelstellingen

De raden gaan akkoord met de afschaffing van quotaverplichtingen voor netbeheerders. Door enkel nog actieverplichtingen te voorzien, wordt het REG-actiebeleid van de netbeheerders uniformer, transparanter, beter richtbaar op maatschappelijke noden en administratief eenvoudiger. Er is jaarlijks wel een indicatieve doelstelling op Vlaams niveau nodig die vooropstelt hoeveel energie men met de actieverplichtingen dat jaar wil realiseren. Dit moet opgevolgd worden. De REG-actieverplichtingen moeten hieraan getoetst worden. Als bij evaluatie blijkt dat de actieverplichtingen hun vooropgestelde energiebesparingen niet halen, moeten zij bijgestuurd worden. Bij de evaluatie moet ook de kostenefficiëntie van de opgelegde actieverplichtingen geëvalueerd worden. Kostenefficiëntie is immers belangrijk zodat de impact op de tarieven niet hoger is dan nodig.

Voer het debat over de financiering

Er moet dringend een debat gevoerd worden over de financiering van het REG- en HE-beleid, in het licht van de noodzakelijke transitie naar een koolstofarme economie. Het debat over de financiering van de REG-actieverplichtingen is daarvan een onderdeel.

Zorg voor betere motivering en onderbouwing van de voorgestelde nieuwe of gewijzigde REG-acties

De raden waarderen de inspanningen van de Vlaamse regering om de REG-openbare dienstverplichtingen op een aantal punten te verbeteren. Zo waarderen de raden onder meer de voorstellen om een aantal premies te differentiëren in functie van de isolatiegraad, de Vlaamse dakisolatiepremie te integreren in de premie van de netbeheerders, de isolatiepremie sociaal rechtvaardiger te maken door maximumbedragen in te schrijven, te streven naar verdere integratie tussen het REG-beleid en het woonbeleid,

de E-peil premies af te stemmen op de aangepaste EPB-regelgeving, de muurisolatiepremie te verhogen, enz.

De raden vragen wel om een aantal voorgestelde nieuwe of gewijzigde REG-acties beter te motiveren. De RIA kan daarvoor als afwegingsinstrument ingezet worden. Een goede onderbouwing van REG-acties moet volgende aspecten in kaart brengen:

- De klimaateffectiviteit en –efficiëntie
- De verdelingseffecten: Wie wordt met de premie bereikt: in welke mate genieten bedrijven en gezinnen van de premie? In welke mate worden huurders of andere kwetsbare groepen bereikt?
- De onrendabele top: Hoeveel steun is nodig om de investering uit te lokken?

Om de energie-efficiëntiestrategie en in het bijzonder ook de REG-actieverplichtingen goed vorm te kunnen geven is een versterkte bestuurscapaciteit noodzakelijk. Essentieel daarbij zijn:

- een versterkte energie-administratie
- een geïntegreerde aanpak over beleidsdomeinen en –niveaus
- degelijke evaluatie- en overlegprocessen
- de integratie van gebouwgerelateerde data in één databank.

Herbekijk sommige actieverplichtingen en -voorwaarden

De raden formuleren in het advies de volgende specifieke bemerkingen en aanbevelingen bij de voorgestelde actieverplichtingen:

- Er zijn vragen bij de uniforme maximumbedragen voor premies bij niet huishoudelijke afnemers en bij gezinnen en bij de controle van dergelijke maximumbedragen.
- De premies moeten beschermde afnemers en andere kwetsbare groepen beter bereiken. Bovendien moeten de premies voor kwetsbare groepen kaderen in een integrale aanpak van energie-efficiëntie en woonkwaliteit bij deze doelgroep. In afwachting van een dergelijke visie moet de continuïteit van de energiesnoeierwerking gegarandeerd worden en moet de doelgroep van de scans uitgebreid worden.
- De premies voor E-peil (zeker na afbraak) moeten kaderen in een ruimer gebouwenbeleid en differentiatie in functie van de grootte van het gebouw moet overwogen worden.
- De premies voor groenewarmtetoepassingen moeten ingebed zijn in het hernieuwbare energiebeleid.
- Bij de isolatiepremie is aandacht nodig voor het belang van het onderdak, voor de verschillen tussen vloer- en kelderisolatie, voor een overgangsregeling voor muurisolatie en voor condensatieproblemen bij hoogrendementsbeglazing. De minder strenge voorwaarden bij de vervanging van enkele beglazing moeten herbekeken worden.
- De premie en investeringssteun na audit of studie bij bedrijven moet bruikbaar zijn voor dakisolatie, e.d. en de audits van energieconsulenten moeten in dat kader aanvaard worden.

Advies

1. Inleiding

Op 14 juni 2011 ontvingen de SERV en de Minaraad een adviesvraag van de Vlaamse minister bevoegd voor Energie Freya Van den Bossche over een ontwerp van besluit tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 18 december 1992 houdende instelling van een aanpassingspremie en een verbeteringspremie voor woningen en van het Energiebesluit van de Vlaamse Regering van 19 november 2010. Dit besluit wijzigt de openbare dienstverplichtingen inzake rationeel energiegebruik (REG-ODV) die rusten op de netbeheerders. De adviestermijn bedroeg 30 dagen.

De voorgestelde wijzigingen vloeien voort uit een evaluatie van de REG-ODV door het Vlaams EnergieAgentschap (VEA). De belangrijkste voorgestelde wijzigingen zijn:

- ▀ De **afschaffing van de resultaatsverplichtingen** die netbeheerders verplichten een bepaalde hoeveelheid primaire energie te besparen bij hun eindafnemers. Deze resultaatsverplichtingen lieten netbeheerders in principe vrij om zelf te bepalen welke middelen en acties zij hiertoe inzetten. In de praktijk werden de resultaatsverplichtingen echter steeds meer aangevuld met actieverplichtingen en concrete afspraken over hoe netbeheerders REG-acties moesten opzetten. De resultaatsverplichtingen worden nu volledig geschrapt. De actieverplichtingen worden aangevuld en aangepast (zie tabel in bijlage).
- ▀ Het **opleggen van actieverplichtingen** inzake premies voor

 - ▀ isolatie: dakisolatie, muurisolatie, vloer- en kelderisolatie, hoogrendementsbeglazing
 - ▀ zonneboilers en warmtepompen
 - ▀ E-peilen lager dan de norm
 - ▀ energiescans bij kwetsbare groepen
 - ▀ energie-efficiëntiemaatregelen na audit bij bedrijven
 - ▀ investeringssteun voor bedrijven op plaatselijk vervoernet
 - ▀ relighting
- ▀ De **integratie van de Vlaamse dakisolatiepremie in de dakisolatiepremie van de netbeheerders**. De Vlaamse dakisolatiepremie die in 2008 werd ingevoerd als onderdeel van de aanpassingspremie en verbeteringspremie voor woningen wordt afgeschaft.
- ▀ De uitvoering van de acties uit het **energierenovatieprogramma 2020**¹ gepland voor 2009-2012:

 - ▀ Aanmoedigingsmaatregelen voor na-isolatie van buitenmuren (cf. supra)
 - ▀ Actie(s) ter stimulering van nieuwbouw in plaats van renovatie van zeer energie-onzuinige gebouwen
 - ▀ Actie(s) voor de energierenovatie van appartementen in mede-eigendom

¹

http://www2.vlaanderen.be/economie/energiesparen/beleid/actieplan_energierenovatieprogramma2009.pdf

- De **aanpassing van de premievoorwaarden**: De aanpassingen leiden tot (substantieel) meer steun voor steun aan bedrijven na audit, muurisolatie (gezinnen), kelder- en vloerisolatie, zonneboilers en warmtepompen (zie tabel in bijlage). De aanpassingen leiden tot minder steun voor dakisolatie, E-peilondersteuning en beglazing en muurisolatie bij bedrijven.
- **43 acties** die in 2010 door één of meerdere netbeheerders werden aangeboden in het kader van hun resultaatsverplichtingen, goed voor 13 mio euro in 2010, **werden niet weerhouden**. Daarvan werden 25 premies gebruikt door bedrijven, 11 door huishoudens en 8 door beiden. De belangrijkste acties (in termen van uitgekeerde premiebedragen in 2010) die niet weerhouden werden bij de vaststelling van de actieverplichtingen zijn premies voor huishoudelijke aardgascondensatieketel ter vervanging van een oudere ketel, frequentieomvormers, niet-huishoudelijke condensatietechnieken, buitenzonwering, thermostaatkranen, niet-huishoudelijk ventilatiesysteem met warmterecuperatie, condenserende luchtverhitter, huishoudelijke aardgascondensatieketel in bestaande woning ter vervanging van HR+ ketel, energieaudit lokaal bestuur. Een indicatieve lijst is opgenomen als bijlage.

SERV en Minaraad hebben voorliggend advies samen voorbereid en nemen zich voor om in het najaar meer uitgebreid over het energie-efficiëntiebeleid te adviseren. In dit advies geven de raden alvast aan:

- wat een goede energie-efficiëntiestrategie betekent (deel 2)
- hoe de REG-ODV als REG-instrument moeten evolueren (deel 3)
- hoe de concrete ondersteuningsacties in het kader van de REG-ODV kunnen verbeteren (deel 4).
- Hoe de regelgeving juridisch-technisch verduidelijkt kan worden (deel 5).

De raden wensen het VEA en de VITO te bedanken voor de cijfers en de informatie die zij op korte termijn overmaakten ter onderbouwing van het advies.

2. Een goede energie-efficiëntiestrategie

Krachtlijnen

De REG-openbare dienstverplichtingen moeten kaderen in een ambitieuze energie-efficiëntiestrategie. Voldoende ambitie is belangrijk, want de baten zijn het waard en de kosten zijn beperkt. Zo'n ambitieuze energie-efficiëntiestrategie moet vertrekken vanuit een lange termijnvisie op energie-efficiëntie in gebouwen, bij bedrijven en in de transportsector. In het voorliggend advies focussen de raden op energie-efficiëntie bij gebouwen.

Cruciaal is dat de strategie bewust kiest wat precies waar en wanneer gestimuleerd zal worden. Die keuze moet voldoende onderbouwd en verfijnd gebeuren. Vervolgens moet een instrumentenpakket uitgewerkt worden dat aansluit bij wat de doelgroepen nodig hebben, zowel de achterblijvers als de koplopers. Het instrumentenpakket zal daardoor steeds meer gedifferentieerder worden. Subsidies worden uitgefaseerd in de aanloop naar verplichtingen, andere alternatieven voor subsidies worden aangesproken en ook niet-financiële barrières worden aangepakt.

Om de energie-efficiëntiestrategie goed vorm te kunnen geven is een versterkte bestuurscapaciteit noodzakelijk. Essentieel daarbij zijn een versterkte energie-administratie, een geïntegreerde aanpak over beleidsdomeinen en –niveaus, degelijke evaluatie- en overlegprocessen en de integratie van gebouwgerelateerde data in één databank.

De REG-openbare dienstverplichtingen moeten kaderen in een ambitieuze energie-efficiëntiestrategie. Het energie-efficiëntiebeleid komt in belangrijke mate neer op het vervangen van uitgaven voor energieconsumptie door energiegerelateerde investeringen die zichzelf na verloop van tijd terugverdienen. Een belangrijk gegeven is dat op het moment van de investeringen grote (publieke en private) budgetten vrijgemaakt moeten worden, wat voor sommige groepen (zowel huishoudelijke als niet huishoudelijke afnemers) onhaalbaar is. Het is de uitdaging om dit probleem aan te pakken op een voor iedereen aanvaardbare manier.

In onderstaande paragrafen worden de kenmerken van een goede energie-efficiëntiestrategie nader toegelicht. Zij vormen het kader voor de evaluatie van de voorgestelde wijzigingen aan de REG-ODV en aan de specifieke REG-actieverplichtingen die resp. in deel 3 en deel 4 van dit advies aan bod komen.

2.1. Zorg voor voldoende ambitie

Een energie-efficiëntiestrategie kan en moet ambitieus zijn. Het moet vertrekken van een ambitieuze lange termijn doelstelling en een duidelijk omschreven tijdspad om deze doelstelling te bereiken. Volgens de raden kan het Vlaamse energie-efficiëntiebeleid ambitieuzer zijn dan de indicatieve Europese energiebesparingsdoelstelling van 9% die voor Vlaanderen geldt². Want het energiegebruik in Vlaanderen blijft in de praktijk hoog

² Advies SERV en Minaraad van 18 mei 2011 over het ontwerp actieplan energie-efficiëntie 2008-2016.

en er is nog een aanzienlijk energiebesparingspotentieel bij bedrijven, in gebouwen en in de transportsector. Bovendien zijn de baten het waard en zijn de kosten relatief beperkt. Dat wordt hierna toegelicht.

De baten zijn het waard

De belangrijkste baten van energie-efficiëntiebeleid zijn:

- **Energiebesparing.** Door te investeren in energie-efficiëntie daalt de consumptie van energie. Energiebesparing kan kosten besparen en dus de energiefactuur helpen verlichten, de bevoorradingszekerheid versterken, de energie-afhankelijkheid verminderen en CO₂-emissies vermijden. Energie-efficiëntiewinsten spelen een cruciale rol in het bereiken van absolute energiebesparingen.

Energie-efficiëntiewinsten behalen is dan ook een cruciale operationele doelstelling voor het klimaatbeleid. Tegelijkertijd dragen die energie-efficiëntiewinsten ook bij aan de realisatie van de hernieuwbare energiedoelstellingen.

- **Sociaaleconomische effecten:** Het energie-efficiëntiebeleid kan leiden tot economische groei en innovatie. Het kan ook gunstige werkgelegenheidseffecten genereren, in het bijzonder ook voor laaggeschoolden, en zo bijdragen tot de vergroening van de economie. De budgetten voor energiegerelateerde investeringen zullen in de plaats komen van energieconsumptie.

Het energie-efficiëntiebeleid zal de baten verbonden met energiebesparing vooral realiseren als de energie-efficiëntiewinsten niet gecounterd worden door stijgende emissies als gevolg van stijgende productie en consumptie, of door een stijgend indirect energieverbruik. Zowel voor het klimaat als de bevoorradingszekerheid tellen de absolute reducties in energieverbruik. In die zin is werken aan een stijgende energie-efficiëntie noodzakelijk om de baten op milieu en werkgelegenheid te vrijwaren voor verschuivingen in productie.

De kosten zijn relatief beperkt

De kosten van het energie-efficiëntiebeleid als klimaatbeleidsmaatregel zijn relatief beperkt.

- **T.o.v. baten:** De kosten van het energie-efficiëntiebeleid zouden volgens een doorrekening in Nederland lager zijn dan de baten in de vorm van energiebesparing en bevoorradingszekerheid³.
- **T.o.v. de marginale kosten van andere klimaatmaatregelen:** De kosten per eenheid CO₂-emissiereductie liggen op dit moment voor energie-efficiëntieverhogende maatregelen substantieel lager dan voor andere klimaatbeleidsmaatregelen. Zo streven hernieuwbare energiemaatregelen ook CO₂-emissiereducties na, maar ligt hun de marginale CO₂-emissiereductiekost (bij het respecteren van de Belgische hernieuwbare energiedoelstelling) 4 keer hoger dan de marginale kost bij het respecteren van de Belgische klimaatdoelstellingen⁴. In dat perspectief komen energie-efficiëntieverhogende maatregelen op de eerste plaats in de aanpak van de klimaatproblematiek, al zijn ook hernieuwbare energie-opties cruciaal, niet in het minst voor de vermindering van de afhankelijkheid van eindige fossiele brandstoffen.

³ Zie voorbeeld uit Nederland in bijlage.

⁴ SERV, 06.04.2011, Rapport hernieuwbare energie. Informatiedossier voor het debat.

- ▀ **T.o.v. de absolute kosten van andere klimaatmaatregelen:** De absolute kosten van het Vlaamse energie-efficiëntiebeleid en zijn impact op de tarieven liggen op dit moment substantieel lager dan de kosten van het groene stroombeleid.

2.2. Werk een lange termijnvisie uit voor energie-efficiëntie

Ambitieuze doelen voor energie-efficiëntie moeten geconcretiseerd worden in een lange termijnvisie op energie-efficiëntie bij gebouwen, bedrijven en in de transportsector. Hierna focust het advies vooral op de stimulering van energie-efficiëntie in de bouwsector en, in mindere mate, bij bedrijven.

Leg een energie-efficiëntiestrategie voor gebouwen vast

Om de energie-efficiëntie bij gebouwen op langere termijn substantieel te verhogen is een strategie nodig die voor nieuwbouw periodieke aanscherping van de EPB-normen voorziet en die voor bestaande gebouwen aangeeft hoe, in welk tempo en met welke diepgang de energieprestaties verbeterd zullen worden.

Het energierenovatieprogramma 2020 voor bestaande gebouwen was hiervoor een eerste stap in de goede richting, maar

- een perspectief na 2020 is nodig. Voor een langere termijnperspectief verwijzen de raden ter inspiratie naar de Duitse roadmap voor 2050 terzake⁵.
- naast individuele maatregelen (dakisolatie, ketelvervanging, ...) is meer aandacht voor diepgaandere energierenovaties nodig. Men moet vermijden geconfronteerd te worden met een lock-in van onvoldoende verregaand gerenoveerde gebouwen⁶.
- de energie-efficiëntiestrategie moet meer kaderen in een meer algemene aanpak voor de opwaardering van het gebouwenpark (cf. infra).

Klaar energie-efficiëntiestrategie voor bedrijven uit in EU-perspectief

Het is nodig om ook aan te geven hoe energie-efficiëntie bij bedrijven de komende decennia gestimuleerd zal worden. Belangrijk daarbij is de verhouding tot het verwachte Europese kader terzake.

⁵ <http://www.buildup.eu/news/11160>

⁶ De nood aan verregaande renovatie wordt ook erkend in het recente 'Bendtsen report' over energie-efficiëntie van het Europees parlement: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A7-2010-0331&language=EN&mode=XML>

2.3. Kies bewuster en verfijnder wat waar wanneer en hoeveel stimuleren

Een goede energie-efficiëntiestrategie kiest vanuit de lange termijn visie bewust, onderbouwd en gemotiveerd wat waar wanneer ondersteuning verdient. Deze keuze moet regelmatig geëvalueerd worden in het licht van gewijzigde omstandigheden (zie ook 3.2).

Verfijn de keuze door steeds rekening te houden met meerdere dimensies

Er moet steeds zo verfijnd mogelijk gekozen worden tussen de te ondersteunen maatregelen. Immers, de verschillende categorieën maatregelen scoren verschillend naar gelang de criteria of dimensies die men beschouwt (zie ter illustratie onderstaande tabel). Bovendien kunnen maatregelen binnen de klassieke categorieën (isolatie, ketelvervanging, ...) hard verschillen naar gelang hun specifieke toepassing, de gebruikte technologie, etc. Een meer verfijnd stimuleringsbeleid zal dus differentiëren naar gelang een aantal kenmerken van de maatregelen om rekening te kunnen houden met de specifieke doelstellingen die worden nagestreefd.

Aangezien de scores van maatregelen op dimensies doorheen de tijd kunnen evolueren, is het belangrijk de gekozen energie-efficiëntie maatregelenmix regelmatig opnieuw te evalueren (zie hierover deel 3.2) en de informatie over de diverse dimensies van maatregelen te actualiseren.

Figuur 1: Energie-efficiëntie-maatregelen en hun dimensies

Dimensie	Toelichting bij types maatregelen in de diverse dimensies
Potentiële en kosteneffectiviteit ⁷	<p>Een maatregel met veel energiebesparingspotentieel laat de afstand tot de doelstelling sneller verkleinen dan een maatregel met een beperkt potentieel.</p> <p>Maatregelen met hoge kosten impliceren dat meer middelen nodig zijn om eenzelfde doelstelling te halen of dat met dezelfde middelen meer bereikt kan worden. Kosten kunnen ook binnen eenzelfde maatregel verschillen naar gelang de toepassing, de locatie, ... en kunnen in de toekomst dalen.</p> <p>Maatregelen waarvoor de afstand tot de (sub)doelstelling (het resterend potentieel) nog groot is, kunnen prioritair zijn.</p>
Kenmerken	<p>Geïntegreerde maatregelen zijn geïntegreerd in een andere investering en later vaak moeilijk nog te implementeren</p> <p>Plug and play-maatregelen kunnen relatief gemakkelijk los van een andere investeringsbeslissing en vaak ook snel geïmplementeerd worden. Het gaat dan vaak over toestellen, tochtstrips, radiatorfolie, e.d.</p> <p>Individuele maatregelen: Bij individuele maatregelen (dakisolatie, vervanging ketel, beglazing) bestaat de kans op lock-in van onvoldoende verregaande renovaties.</p> <p>Bij meer integrale maatregelpakketten op maat van het gebouw zijn diepgaandere energierenovaties mogelijk in de richting van meer passieve of bijna energieneutrale standaarden.</p> <p>Bewezen maatregelen zijn gekende maatregelen of toepassingen die op grote schaal, zonder veel risico's geïmplementeerd kunnen worden.</p> <p>Voorlopersmaatregelen⁸ zijn maatregelen die nog relatief nieuw zijn, nog niet op grote schaal toegepast worden en soms enige risico's bij implementatie kunnen inhouden.</p> <p>Maatregelen met lange levensduur zoals isolatiewerken (75 jaar) genereren gedurende lange tijd energiebesparingen. Ze impliceren vaak een lock-in eens ze geïmplementeerd zijn.</p>

⁷ Merk op: Kosteneffectiviteit uitgedrukt als €/ton CO₂reductie en subsidie-effectiviteit: € steun/ton CO₂-reductie.

⁸ Bewezen maatregelen zijn in vergelijking met voorlopersmaatregelen eerder courant en hebben meestal beperktere kosten en technische risico's.

	<p>Maatregelen met een korte levensduur worden sneller vervangen: bijvoorbeeld glas of zonneboiler (25 jaar), ketel (10 jaar)⁹</p> <p>Maatregel met een hoog indirect of ingesloten energiegebruik (hoog energieverbruik verbonden met de productie, transport, installatie, onderhoud van de energie-efficiëntie-maatregel) hebben hogere netto CO₂-emissies en dus een langere energierugverdiertijden. Ze zijn voor het klimaat dus minder interessant¹⁰.</p> <p>Maatregelen die gebruik maken van nagroeibare of gerecycleerde materialen hebben minder impact op de uitputting van materialen dan niet-nagroeibare of niet-gerecycleerde of recycleerbare maatregelen. Dat is belangrijk in het licht van materialschaarste.</p> <p>De overige milieu-impact kan verschillen (toxiciteit van de gebruikte materialen, de impact op verzuring, ...).</p>
Doelgroep	<p>Een goede spreiding tussen bedrijven – gezinnen is belangrijk om het draagvlak voor het beleid te behouden. Ook kan de investeringslogica bij beide doelgroepen verschillen, hetgeen verschillen in de benadering of instrumentarium kan motiveren.</p> <p>Kwetsbare groepen kunnen bevoorreed of gevisieerd worden om de sociale dimensie in het energiebeleid mee te nemen. Kwetsbare groepen kunnen omschreven worden als beschermde klanten of door een andere omschrijving van sociaal kwetsbare groepen</p> <p>Energie-efficiëntie-maatregelen bij ETS-bedrijven voor zover die te maken hebben met hun directe CO₂-emissies helpen deze bedrijven om hun ETS-verplichtingen na te komen maar ze leiden niet tot bijkomende emissiereductie onder de CO₂-cap. Onder de huidige regelgeving vergroten ze de emissieruimte voor deze bedrijven. Bij een niet-ETS-bedrijven speelt dit waterbedeffect niet en is er onder de huidige regelgeving wel additionaliteit van energie-efficiëntie-maatregelen ten opzichte van de ETS-cap¹¹.</p> <p>Maatregelen in oude gebouwen kunnen meer energiebesparing opleveren dan eenzelfde maatregel in een nieuwer gebouw omdat er daar bijv. reeds meer isolatie is. Ook kan de meest aangewezen energie-efficiëntie-mix van gebouw tot gebouw verschillen. Verder kan in sommige huizen afbraak en heropbouw te verkiezen zijn boven energierenovatie. Naarmate de verschillen groter zijn, kan een specifieke meer gebouwgerichte aanpak nodig worden.</p>
Timing	<p>energie-efficiëntie-maatregelen die aansluiten bij 'natuurlijke veranderingsmomenten' van het gebouw zoals verkoop, verhuis, renovatie om andere dan energieredenen, ..., vinden gemakkelijker doorgang. Weerstand tegen maatregelen verkleint dan omdat de rompslomp, de financiële impact en het ongemak tijdens de uitvoering en andere praktische belemmeringen verminderen¹².</p>

Onderbouw de toegekende financiële steunhoeveelheid stevig

Een degelijke onderbouwing van de steunbedragen is belangrijk. De steun moet voldoende hoog zijn om de investering te kunnen uitlokken. Is de steun te laag, dan is de steunmaatregel niet effectief. Is de steun te hoog, dan is er sprake van oversubsidiëring en is de regeling niet efficiënt.

Bij de vastlegging van de steunbedragen zijn volgende overwegingen belangrijk:

- Overweeg de onrendabele topbenadering om het vereiste steunniveau te helpen bepalen (cf. deel 4.4). Deze benadering houdt rekening met de kosten en baten die verbonden zijn aan de investeringsbeslissing
- Hou rekening met de steun die elders (door andere beleidsdomeinen en beleidsniveaus) wordt toegekend (of niet meer wordt toegekend). Steunregelingen vormen immers communicerende vaten: als één steunniveau daalt, moet een ander steun-

⁹ <http://www.habiforum.nl/upload/documents/Rapportenserie/Rapport-36%20Milieueffecten%20van%20renovatie-ingrepen%20in%20de%20woningvoorraad.pdf>

¹⁰ <http://www.habiforum.nl/upload/documents/Rapportenserie/Rapport-36%20Milieueffecten%20van%20renovatie-ingrepen%20in%20de%20woningvoorraad.pdf>

¹¹ Zie SERV-Rapport hernieuwbare energie en advies van SERV en Minaraad over het voortgangsrapport bij het klimaatbeleidsplan.

¹² http://www2.vlaanderen.be/economie/energiesparen/beleid/actieplan_energierenovatieprogramma2009.pdf

niveau wellicht stijgen. Bovendien roepen dubbele premies vragen op over de additionaliteit van de laagste premie en stijgt het risico op oversubsidiëring.

- ▀ Evalueer en actualiseer de toegekende steunbedragen geregeld. Zet hiervoor bij voorkeur op voorhand een evaluatietraject uit (cf. deel 3.2).
- ▀ Bereken de subsidie-effectiviteit.

2.4. Evolveer naar gedifferentieerder instrumentenpakket

Een goede energie-efficiëntiestrategie hanteert een gedifferentieerd en gepast pakket aan instrumenten dat effectief, efficiënt en rechtvaardig is en dat kadert in de uitgezette lange termijn visie.

De Vlaamse regering is reeds goed op weg om een meer gedifferentieerd en gericht instrumentenpakket uit te werken. Maar de raden formuleren terzake nog volgende aandachtspunten:

- ▀ Een meer doelgroepgerichte benadering is nodig.
- ▀ Er blijft in belangrijke mate een subsidiereflex. De mogelijkheden van andere instrumenten moeten meer worden bekeken.
- ▀ Het beleid richt zich vooral op de implementatie van bewezen maatregelen. Het moet daarnaast ook gericht worden op nieuwe technologieën en koplopers.
- ▀ Er zijn nog niet-financiële barrières waarvoor een oplossing zich opdringt.

Dit wordt hierna verder toegelicht.

Voorzie doelgroepgericht maatwerk

Een doelgroepgerichte benadering gaat na wat een doelgroep nodig heeft om tot energie-efficiëntieverhogende maatregelen gestimuleerd te worden. Dat kan naar gelang de doelgroep verschillen. In het bijzonder is het onderscheid van belang tussen huurders en verhuurders, tussen oudere en jongere bewoners, hoge en lage inkomensgroepen, enz. (zie tabel in bijlage). Een doelgroepgerichte aanpak is nodig om de lange termijn effectiviteit, efficiëntie en rechtvaardigheid van het energie-efficiëntiebeleid te garanderen.

Ook het energierenovatieprogramma 2020 gaat hiervan uit: 'Elke doelgroep behoeft aangepaste stimuli. De verschillende segmenten van de markt vragen om een verschillende benadering. Voor elk van die segmenten zijn combinaties van maatregelen nodig die op een effectieve manier knelpunten voor energiebesparende maatregelen kunnen doorbreken.'¹³

¹³

http://www2.vlaanderen.be/economie/energiesparen/beleid/actieplan_energierenovatieprogramma2009.pdf

Toch is er nog een belangrijk deel van het premieaanbod te weinig op maat van de diverse andere doelgroepen. Het zit 'in een vast kader en geschreven op maat van de middenklasse'.¹⁴ Daar geldt een belangrijk Mattheus- en meeneemeffect¹⁵.

Faseer subsidies uit in de aanloop naar verplichtingen

De raden vragen om een vooraf vastgelegde fasering van premies te overwegen en deze kalender ook duidelijk te communiceren. Het uitgangspunt is immers dat in eerste instantie ondersteuningsmechanismen ingezet worden, maar dat daarna verplichtingen en de daarmee samenhangende sancties belangrijker worden om achterblijvers aan te sporen tot energie-efficiëntieverhogende maatregelen.

Eindige of tijdelijke ondersteuning kan zinvol zijn om investeringen in bepaald tijdscha-der te houden: hoe sneller CO₂-emissies gereduceerd worden, hoe beter voor het klimaat. Tijdelijke subsidievlagen kunnen bovendien zorgen voor een extra attenderings-effect. Zo leidde de recente focus op dakisolatie, met intensieve subsidiëring tot een verdriedubbeling van het aantal investeringen (gemeten als het aantal aangevraagde premies) (zie onderstaande figuur). Anderzijds mogen tijdelijke subsidievlagen niet leiden tot oververhitting van de markt. Indien het aanbod de vraag niet kan volgen bestaat de kans immers dat de prijzen worden opgedreven en de kwaliteit van de uitvoering nadeel ondervindt. Om dit te vermijden, is o.a. een goede opvolging door en afstemming met het arbeidsmarkt- en opleidingsbeleid noodzakelijk.

¹⁴ VEA, presentatie 29/09/2010

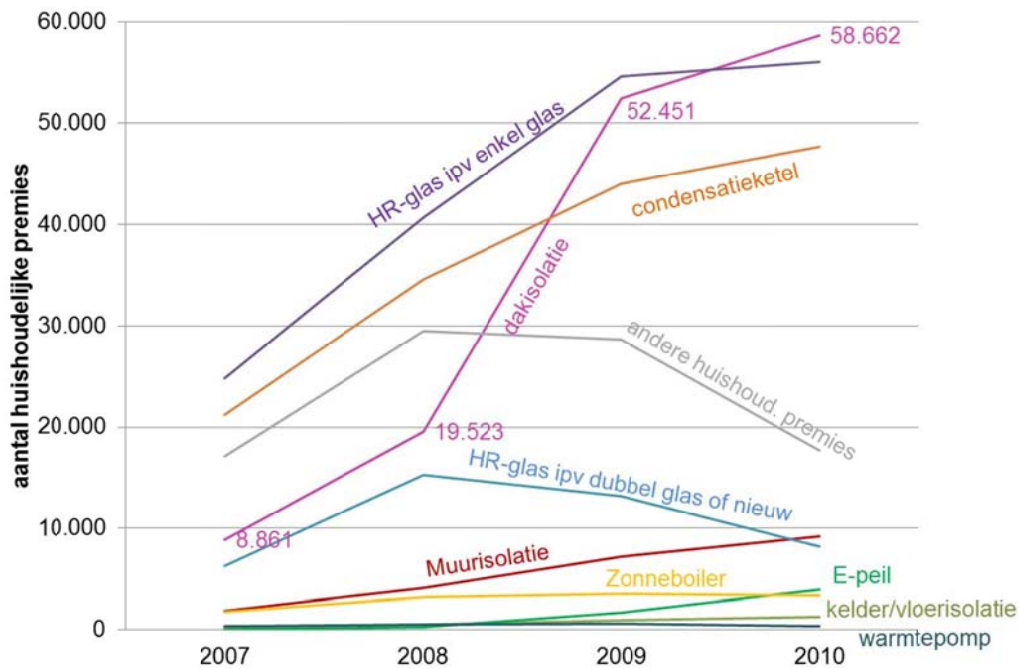
¹⁵ Het **meeneemeffect** verwijst naar het feit dat actoren een premie aanvragen die ook zonder de premie de maatregel zouden uitvoeren. In Vlaanderen zou slechts 1% van de gezinnen omwille van de premies, subsidies of fiscale aftrek investeren in dakisolatie (VEA, energiesparen.be). De meeste gezinnen investeren omdat het financieel opbrengt (ook zonder de subsidies), om het comfort te vergroten, of naar aanleiding van andere werken.

Het **Mattheuseffect** verwijst naar het feit dat eigenaars uit de hoogste sociale groep die al een meer kwaliteitsvolle woning hebben, het best geïnformeerd zijn over maatregelen en meer energiebesparende investeringen doen. De laagste sociale groep is het minst op de hoogte van de maatregelen. Bovendien zijn subsidie-instrumenten voor lage inkomensgroepen niet zo interessant omdat zelfs met aanzienlijke subsidiëring de betaalbaarheid van de woningverwerving of renovatie niet verzekerd is. Voor deze doelgroep is energie-efficiëntie geen issue. Ook vormen voor deze doelgroep prefinancieringsproblemen een belangrijke hinderpaal tot investeren.

Zie "Energiebewustzijn en -gedrag van de Vlaamse huishoudens", Vlaams Energieagentschap, 28 april 2008 en "Energierenovatieprogramma", Vlaams Energieagentschap, 11 oktober 2007. Beide rapporten zijn beschikbaar op <http://www.energiesparen.be/node/880>.

S. Winters, B. Van Damme en F. Pirard, "Aanbevelingen voor een beleid ter ondersteuning van eigenaars van woningen", HIVA – KU Leuven, Leuven, december 2002.

Figuur 2: Dakisolatiefocus leidde tot boost in aantal aangevraagde premies

VEA-gegevens bezorgd op 27/06/2011

Overweeg alternatieven en aanvullende maatregelen voor vraagcreërende subsidies

De raden vragen om ook alternatieven en aanvullende maatregelen voor subsidies te overwegen. Het RIA-proces biedt hiervoor een bruikbaar afwegingskader.

- Regulering:** in heel wat gevallen kan regulering een goed alternatief zijn voor subsidies. Een recent voorbeeld is het afdwingbaar maken van minimale energieprestatie-eisen door opname ervan in de Vlaamse Wooncode. Die eisen impliceren dat in 2020 een woning alleen nog verhuurd kan worden als ze beschikt over een voldoende geïsoleerd dak of een geïsoleerde zoldervloer. Op termijn zou ook een minimale EPC-score als voorwaarde voor het verhuren van een woning kunnen gelden.

Volgens de Beleidsbrief 2010-2011 wordt er in 2011 gezocht naar de haalbaarheid van (andere) "structurele, dwingende maatregelen" opgevoerd. De raden vragen dat hierover de nodige transparantie wordt gecreëerd.

- Publieke investeringen en PPS-constructies:** Bij publieke investering en ook bij PPS-constructies investeert de overheid mee in energie-efficiëntieverhogende maatregelen en vloeien de baten (gedeeltelijk) terug naar de maatschappij.

Vergeet de instrumenten voor koplopers niet

Het energie-efficiëntie-beleid moet zich niet alleen richten op achterblijvers en middenmoters, maar ook op voorlopers. Voorlopers ruimen de weg voor een ruimere, goedkopere en gemakkelijkere toepassing van een bepaalde maatregel op langere termijn. Aandacht voor voorlopers kan door

- middelen en ruimte te voorzien voor **experimenten**, demoprojecten, atypische projecten op wijkniveau

- een deel van de subsidies (bijvoorbeeld een indicatief percentage) te **reserveren** voor **voorlopersacties** die buiten de bestaande regelingen vallen
- **O&O-beleid** voor energie-efficiëntie te versterken

Pak ook niet-financiële barrières aan

Niet-financiële barrières voor de introductie van energie-efficiëntie moeten aangepakt worden. Hieronder doen de raden enkele suggesties:

- **Informeert en sensibiliseert**, ook via andere wegen. Er is nood aan andere informatieverspreiding over energie-efficiëntie en over de REG-premies van bv. de netbeheerders. Eén op drie Vlamingen (36%) was in 2009 niet op de hoogte van de REG-premies van de netbeheerders. 54% van de Vlamingen kende in 2009 de Vlaamse dakisolatiepremie niet. Blijkbaar bereiken de bestaande kanalen onvoldoende bepaalde doelgroepen en neemt de bekendheid van de premies niet sterk toe¹⁶; de bekendheid was even hoog in 2009 als in 2008. Daarom formuleren de raden volgende ideeën:
 - *Gerichte sensibiliseringscampagnes* zijn nodig om doelgroepen aan te zetten tot energiebesparingen. De tendens naar meer gerichte informatieverspreiding via een meer persoonlijke aanpak is enkele jaren geleden duidelijk ingezet¹⁷. Lokale overheden kunnen hierin een belangrijke rol spelen.
 - Een *code van goede praktijk* moet voor de diverse REG-maatregelen nog uitgewerkt worden om de kwaliteit van de uitgevoerde REG-investeringen te verbeteren. Voor muurisolatie zou alvast in de loop van 2011 algemene informatie aangaande de correcte en kwalitatieve toepassing van muurisolatie worden opgesteld door het Vlaams Energieagentschap (VEA). Deze informatie zou via de website www.energiesparen.be worden verspreid. Voor het najaar van 2011 is (in samenwerking met o.a. het VEA) een publicatie in voorbereiding met daarin de verschillende mogelijkheden van het na-isoleren van muren.
- Onderzoek en stimuleer technologieën die zorgen voor **automatische energiebesparing of automatisch energiezuinig gedrag, zoals domotica-toepassingen**: Naast investeringen in bijvoorbeeld spaarlampen zijn ook gedragswijzigingen nodig om te zorgen dat verlichting niet nodeloos brandt. Maar die gedragswijzigingen blijken moeilijk te realiseren, zeker bij hogere inkomensgroepen ondanks sensibiliseringsinspanningen en ondanks energieprijshogingen. Met name dreigen energiebesparingen door REG-investeringen gecounterd te worden door onaangepast gedrag. Zo geeft 9% van de Vlaamse gezinnen toe spaarlampen meer te laten branden dan vroeger¹⁸. Domotica-toepassingen e.d. kunnen achterblijvende gedragswijzigingen (enigszins) compenseren, al zijn dergelijke toepassingen vaak ook zelf energieverbruikers.
- Voorzie mogelijkheden voor collectieve energie-efficiëntieverhogende maatregelen, bijvoorbeeld op **wijkniveau**, bijvoorbeeld via gezamenlijke wijkopwaarderingprojecten

¹⁶ Eind 2011 worden de resultaten van een nieuwe bevraging hierover bekend gemaakt.

¹⁷ Voorbeelden zijn de energiescans, klimaatwijken, nu de Energiejacht van BBL.

¹⁸ 35% van de televisietoestellen in Vlaanderen wordt meestal uitgeschakeld met de afstandsbediening, terwijl op deze manier het toestel nog altijd energie verbruikt. Ongeveer een kwart van de Vlamingen met een computer laat dit toestel toch (altijd of meestal) aanstaan wanneer de computer niet wordt gebruikt. IPSOS 2009 in opdracht van VEA.

- ▀ Pas **arbeidsmarkt- en opleidingsbeleid** aan om knelpuntberoepen die verband houden met energie-efficiëntieverhogende maatregelen aan te pakken (bv. tekorten aan dakwerkers) en om zo de bouwsector te helpen zich klaar te maken voor een ambitieuzer energie-efficiëntie-beleid. Terzake voorziet de beleidsbrief 2010-2011 trouwens dat energiebesparing meer aandacht zou krijgen in het technisch- en beroepsonderwijs en in beroepsopleidingen van de VDAB
- ▀ Los barrières in de **ruimtelijke ordening** op: Schep, waar nog nodig, duidelijkheid over de vergunning van muurisolatie voorbij de rooilijn en bij inname van openbaar domein. Deze knelpunten zouden in 2009 zijn geïnventariseerd en in 2011 zou hiervoor een actieplan voor de stimulering van na-isolatie worden uitgewerkt¹⁹. De stand van zaken hiervan is onduidelijk.

2.5. Versterk de bestuurscapaciteit

Een goede energie-efficiëntiestrategie krijgt vorm via versterkte governance. Prioritair inzake beter bestuur is een sterke energieadministratie. Verder zijn ook samenwerking tussen de beleidsdomeinen en met de adviesraden, een lange termijn aanpak en degelijke monitoringprocessen belangrijk

Versterk de energie-administratie

De energie-administratie in Vlaanderen moet structureel versterkt worden.

- ▀ Er is **op dit moment reeds onvoldoende** mankracht om de beleidsvoorbereiding grondig te kunnen documenteren en onderbouwen. Overigens lijkt de beschikbare mankracht te beperkt voor het beheer van de omvangrijke steunmechanismen die het moet voeden. Ook voor controles (al dan niet ter plaatse), handhaving en evaluatie lijkt er onvoldoende mankracht.
- ▀ Een meer gericht en gedifferentieerd energie-efficiëntiebeleid zal **bijkomende middelen** vergen om deze transitie vorm te geven. Er moet dringend bekeken worden hoe hieraan zo snel mogelijk tegemoet kan worden gekomen, gegeven het huidige budgettaire en personeelsbeleid van de Vlaamse regering.

Werk een geïntegreerde lange termijn aanpak uit tussen domeinen en niveaus

De verbetering van de geïntegreerde aanpak tussen beleidsdomeinen en beleidsniveaus blijft een belangrijk aandachtspunt voor het energie-efficiëntiebeleid. Op dat punt merken de raden heel wat positieve evoluties op, al blijven enkele afstemmingsproblemen bestaan.

▀ Integratie tussen beleidsdomeinen

- De raden signaleren de nood aan een geïntegreerde LT-aanpak voor het gebouwenpark. In dat perspectief is het positief dat er werk wordt gemaakt van een meer **geïntegreerde aanpak met wonen**. Het is echter niet duidelijk welk traject, welke timing en welk ambitieniveau hier voor ogen wordt gehouden.
- Een betere samenwerking tussen **energie en milieu** (klimaat: convenanten en ETS) is cruciaal in het kader van de stimulering van **energie-efficiëntie**.

¹⁹ Beleidsbrief Energie 2010-2011 ingediend door mevrouw Freya Van den Bossche, Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie.

- In deel 2.5 (niet-financiële barrières) werd reeds het belang van het arbeidsmarkt- en opleidingsbeleid en het beleid inzake ruimtelijke ordening vermeld.

▀ Afstemming tussen beleidsniveaus

- De afstemming met het **federale beleidsniveau** staat op de agenda²⁰, al blijven afstemmingsproblemen met federale belastingaftrek een belangrijk aandachtspunt. Zo verschillen premievoorwaarden tussen de REG-ODV en de federale fiscale aftrek, maar blijkt het niet eenvoudig om dit te veranderen, voornamelijk omdat de verschillende gewesten verschillende voorwaarden voorzien.
- Op lokaal niveau worden stappen gezet in de richting van een **éénloket** samen met **provinciale en gemeentelijke besturen**. Zelfs wanneer gemeenten vanuit hun lokale autonomie premies zouden toekennen gebeurt dit volgens het witboek interne staatshervorming²¹ best via het éénloket principe. Concreet is het de bedoeling de energiepremies van de lokale overheden te herbekijken in het kader van de nieuwe Samenwerkingsovereenkomst, thema Energie (vanaf 2014)²². Het Rekenhof voert op dit ogenblik een audit uit met de bedoeling na te gaan of dit instrument op zich en de huidige concrete invulling voldoende geschikt zijn om bij te dragen tot het Vlaams energiebeleid. (Beleidsbrief 2010-2011; Witboek interne staatshervorming)

Zorg voor goede beleidsprocessen

Betere beleidsprocessen impliceren dat evaluatieprocessen alle relevante aspecten in beschouwing nemen en dat de actoren (doelgroepen en adviesraden) daarbij tijdig worden betrokken. Zo kan het interessant zijn actoren en raden te betrekken in de stuurgroepen van de uitgevoerde evaluatiestudies. Ook is het belangrijk dat actoren in een vroeg stadium expliciet over hun standpunten worden bevraagd en dat zij op de hoogte worden gebracht van de resultaten van het onderzoek. Dat is in het voorliggend dossier niet altijd het geval geweest. De raden ontvingen het evaluatierapport van de Provinciale Hogeschool Limburg²³ bijvoorbeeld pas een jaar na afronding van de studie, met name bij de adviesvraag²⁴. Een blijvend aandachtspunt is dat formele adviesvragen te laat in het regelgevend proces worden gesteld.

Hou gebouwgerelateerde data beter bij

De raden herhalen de noodzaak om werk te maken van geïntegreerde gebouwendatabanken, waar voor eenzelfde gebouw alle publiek beschikbare informatie gebundeld wordt. Een dergelijke geïntegreerde databank over het Vlaamse gebouwenpark is nodig om

²⁰ Het VEA neemt deel aan de ad-hoc werkgroep 'fiscaliteit' van ENOVER (Energie-overlegplatform federale overheid-gewesten). Deze werkgroep streeft er o.a. naar om de federale fiscale voordelen en de gewestelijke premies en regelgeving op elkaar af te stemmen.

²¹ 8 april 2011

²² Zie witboek interne staatshervorming, p. 115

²³ PHL studie van 18 juni 2010

²⁴ Ook in het verleden verliepen er een 6-tal maanden tussen de afwerking van de evaluatierapporten over de EPB-regelgeving en de overmaking aan de raden bij de adviesvraag. Over de evaluatie van de EPB-regelgeving in 2010: zie hierover advies van SERV en Minaraad over de evaluatie en aanpassing EPB-regelgeving. Brussel, SERV, 25 februari 2011, Brussel, Minaraad, 24 februari 2011. Over de evaluatie van de EPB-regelgeving in 2008: SERV-advies over evaluatie en wijziging energieprestatieregelgeving 2008 van 3 december 2008)

- ▀ de maatschappelijke gebouwgerelateerde **noden beter te kunnen vaststellen** en om prioriteiten daarin te helpen maken
- ▀ geleidelijk naar een meer **gebouwspecifieke aanpak** te kunnen evolueren, die per gebouw(categorie) oordeelt wat de aangewezen energie-efficiëntie-mix is. Die kan namelijk tussen gebouwen of gebouwcategorieën sterk uiteenlopen, aangezien de reeds geïmplementeerde maatregelen kunnen verschillen. Energieprestatiecertificaten kunnen hier relevante informatie aanleveren. Maar ook de niet-energetische aspecten kunnen de opportuniteiten voor energie-efficiëntie-maatregelen sterk mee bepalen (moet het dak, vloer, verwarming, etc. sowieso vernieuwd worden?). De bestaande generieke energie-efficiëntie-instrumenten nemen deze aspecten niet in beschouwing. Nochtans blijkt ook uit de nota aan de Vlaamse regering dat de noodzaak aan een geïntegreerde gebouwenaanpak steeds meer wordt onderkend.
- ▀ de **effecten** van het beleid te kunnen opvolgen
- ▀ automatische **controles** toe te laten die soms controles ter plaatse kunnen vervangen. Dat lijkt zeker belangrijk bij omvangrijke steunregelingen. Op dit moment gebeuren er nauwelijks controles ter plaatse, noch door VEA, noch door de DNB's die vooral administratieve controle uitoefenen. (cf infra geen dubbele premie per gebouw).

Dat vereist wel afstemming

- ▀ tussen de energiegerelateerde, woongerelateerde, stedenbouwkundige en andere databanken over gebouwen.
- ▀ tussen **VEA en de netbeheerders**: de datatransfer van de netbeheerders naar VEA moet afgestemd zijn op de aard van de VEA-databanken o.a. inzake EPC.
- ▀ tussen **VEA en VITO**: de EPC databank bevat waarschijnlijk bruikbare data en is technisch bevraagbaar, maar deze data zit momenteel ook nog niet vervat in REBUS²⁵ dat VITO gebruikt om energieprognoses te maken en het effect van beleidsmaatregelen door te rekenen in het kader van het 'Energie-efficiëntie Actieplan'. Deze data zijn eveneens vertrouwelijk.
- ▀ **binnen VITO** tussen het REBUS-model en het MKM-klimaat. Het REBUS-model gebruikt voor de berekening van de verliesoppervlaktes, rendement van reductie-maatregelen uit de EAP databank, terwijl MKM uitgaat van literatuuronderzoek. VITO plant reeds beide modellen naar mekaar toe brengen.

²⁵ VITO ontwikkelde het REBUS-model (REsidentieel Bottom Up model voor Scenarioberekeningen) voor de inschatting van het finale energieverbruik voor ruimteverwarming en sanitair warm water door huishoudens in Vlaanderen. Ook de CO₂-emissies die gepaard gaan met dit energieverbruik worden berekend. De kern van het model is een uitgebreide databank van de kenmerken van de woningen in Vlaanderen, verzameld en bijgewerkt door middel van verschillende enquêtes. Voor elke woningcategorie, berekent het model het finale energieverbruik gebaseerd op de graaddagenmethode en rekening houdende met het gedrag van de huishoudens in de praktijk. Het model is gekalibreerd met het huishoudelijke energieverbruik uit de Vlaamse Energiebalans voor het referentiejaar 2006. Met perioden van 2 jaar, maakt het model prognoses van het energieverbruik en gerelateerde CO₂-emissies tot en met 2020.

<http://www.vito.be/VITO/NL/HomepageAdmin/Home/WetenschappelijkOnderzoek/TransitieEnergieEnMilieu/Energie+monitoring+en+modellering.htm>

3. REG-ODV als REG-instrument

Krachtlijnen

De raden gaan akkoord met de afschaffing van quotaverplichtingen voor netbeheerders. Door enkel nog actieverplichtingen te voorzien, wordt het REG-actiebeleid van de netbeheerders uniformer, transparanter, beter richtbaar op maatschappelijke noden en administratief eenvoudiger. Er is jaarlijks wel een indicatieve doelstelling op Vlaams niveau nodig die vooropstelt hoeveel energie men met de actieverplichtingen dat jaar wil realiseren. Dit moet opgevolgd worden. De REG-actieverplichtingen moeten hieraan getoetst worden. Als bij evaluatie blijkt dat de actieverplichtingen hun vooropgestelde energiebesparingen niet halen, moeten zij bijgestuurd worden. Bij de evaluatie moet ook de kostenefficiëntie van de opgelegde actieverplichtingen geëvalueerd worden. Kostenefficiëntie is immers belangrijk zodat de impact op de tarieven niet hoger is dan nodig.

Er moet een debat gevoerd worden over de financiering van het REG- en HE-beleid, in het licht van de noodzakelijke transitie naar een koolstofarme economie. Het debat over de financiering van de REG-actieverplichtingen is daarvan een onderdeel.

3.1. Ruil quota voor actieverplichting, mits bewaking van de vooropgestelde besparingsdoelstellingen

Ruil resultaatsverplichtingen voor actieverplichtingen

De raden gaan akkoord met de afschaffing van quotaverplichtingen (resultaatsverplichtingen) en de verschuiving van de focus naar de actieverplichtingen, op voorwaarde dat de energiebesparingen gerealiseerd door actieverplichtingen opgevolgd en gekwantificeerd worden en getoetst worden aan een indicatieve doelstelling (zie 3.2).

De resultaatsverplichtingen bleken in de praktijk immers nadelen te hebben.

- De resultaatsverplichtingen hebben geleid tot **verschillen** in de REG-premies die gelden in de verschillende netgebieden en deze verschillen zijn niet geografisch te verklaren. Uniformiteit is met resultaatsverplichtingen moeilijk te realiseren omdat netbeheerders in principe vrij zijn om hun REG-acties zelf te kiezen. Pogingen om tot meer uniformiteit te komen, hebben geleid tot een afsprakenkader tussen de netbeheerders en VEA over de vormgeving van acties en tot het bijkomend opleggen van actieverplichtingen. Daardoor kregen de REG-ODV's een hybride karakter.
- Het is de afgelopen jaren erg moeilijk gebleken om goede quota vast te leggen omdat de verwachte evolutie van de gerealiseerde energiebesparingen en de resultaten van de opgelegde actieverplichtingen **moeilijk te voorspellen waren**. Meer dan eens waren de quota te laag, hetgeen investeringen in energiebesparing dreigde af te remmen. Om dat te vermijden, werden de quota meermaals aangepast. Zeer terecht stelt de nota aan de Vlaamse regering daarover: 'De ervaring leert dat het systeem van resultaatsverplichtingen veel te onstabiel is, doordat het

bijzonder moeilijk is om op basis van trends uit het verleden ambitieuze resultaatsdoelstellingen voor de toekomst vast te leggen en/of de basis voor de berekeningen vast te stellen’.

- ▀ Resultaatsverplichtingen vergen ook nogal wat **administratieve procedures** voor het opstellen en goedkeuren van actieplannen en voor het vaststellen van de bereikte energiebesparing.

Door in de toekomst enkel nog actieverplichtingen te voorzien, worden de REG-acties van de netbeheerders

- ▀ **Uniformer:** Actieverplichtingen voor alle netbeheerders impliceren meer uniformiteit tussen netbeheerders. Op dit moment verschillen de toegekende premies voor energiebesparing tussen de netbeheerders omdat netbeheerders zelf kunnen kiezen hoe ze hun doelstellingen halen en of ze een bepaalde premie voorzien. Niet alle netbeheerders geven bijv. steun voor kelderisolatie. Als netbeheerders steun geven voor kelderisolatie zijn de voorwaarden voor toekenning en de steunbedragen wel gelijk.
- ▀ **Transpanter:** Actieverplichtingen die in een besluit van de Vlaamse regering worden vastgelegd zijn transparanter dan de REG-acties vastgelegd in de REG-actieplannen van de netbeheerders die niet publiek zijn en in het kader van afspraken tussen netbeheerders en VEA.
- ▀ **Beter richtbaar op de maatschappelijke noden:** Door de aanpassing van de actieverplichtingen kan de Vlaamse regering de REG-acties van de netbeheerders beter laten aansluiten op maatschappelijke noden.
- ▀ **Administratief eenvoudiger.** De administratieve lasten verbonden met de opmaak van actieplannen zullen grotendeels verdwijnen.

3.2. Evalueer het pakket actieverplichtingen regelmatig

Het pakket REG-actieverplichtingen moet regelmatig geëvalueerd en zo nodig bijgestuurd worden zodat het effectief de indicatieve doelstelling haalt en zodat de impact op de nettarieven door een efficiënte aanpak niet hoger is dan nodig.

Evalueer REG-actiepakket en stuur bij in functie van indicatief doel

De gekozen mix van REG-actieverplichtingen moet regelmatig geëvalueerd – en zo nodig tijdig bijgestuurd - worden in het licht van wat men met de REG-actieverplichtingen precies wil bereiken. Daartoe moet bij de vastlegging van het REG-actiepakket een indicatief gekwantificeerd doelen voorop gesteld te worden, die na afloop getoetst moet worden.

Deze toets aan de vooropgestelde besparingsdoelstellingen is overigens nodig volgens een recente ontwerprichtlijn van de Europese Commissie inzake energie-efficiëntie²⁶. Die wil lidstaten verplichten resultaatsverplichtingen in te voeren (naar het nu afgeschafte voorbeeld van Vlaanderen), maar laat ruimte voor alternatieven als gegarandeerd wordt dat die de vooropgestelde besparingsdoelstellingen halen²⁷. Deze alternatieven zouden wel voor 1 januari 2013 aangemeld moeten worden.

Beperk de impact op de tarieven door aandacht voor efficiëntie

De raden vragen om de REG-openbardienstverplichtingen niet alleen op effectiviteit, maar ook op kostenefficiëntie te evalueren. Dat is belangrijk opdat de kosten van het systeem en ook de impact op de distributienettarieven niet hoger zijn dan nodig²⁸.

Concreet zal de impact van de voorgestelde REG-actieverplichtingen op de tarieven afhangen van

- De aard en de omvang van de opgelegde actieverplichtingen ten opzichte van de REG-premies die de netbeheerders nu voorzien (zie tabel in bijlage).
- De mate waarin de financiering via alternatieve wegen gebeurt, zoals via algemene middelen (cf. deel 3.3).

Behoud de evaluatiebepaling

De **evaluatiebepaling** in het energiebesluit voor REG-ODV moet behouden blijven. Volgens de raden kunnen de jaarlijkse samenvattende rapporten aan de Vlaamse regering een periodieke, meer fundamentele evaluatie niet vervangen.

Ook wijzen de raden erop dat naast effectiviteit (realisatie van de indicatieve doelstellingen) en efficiëntie (impact op tarieven), **ook andere aspecten** in de evaluatie moeten worden meegenomen zoals de sociaaleconomische baten van het REG-ODV-beleid.

²⁶ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on energy efficiency and repealing Directives 2004/8/EC and 2006/32/EC van 22 juni 2011. http://ec.europa.eu/energy/efficiency/eed/doc/2011_directive/com_2011_0370_en.pdf

²⁷ Article 6. Energy efficiency obligation schemes. 1. Each Member State shall set up an energy efficiency obligation scheme. This scheme shall ensure that either all energy distributors or all retail energy sales companies operating on the Member State's territory achieve annual energy savings equal to 1.5% of their energy sales, by volume, in the previous year in that Member State excluding energy used in transport. This amount of energy savings shall be achieved by the obligated parties among final customers. [...]

9. As an alternative to paragraph 1, Member States may opt to take other measures to achieve energy savings among final customers. The annual amount of energy savings achieved through this approach shall be equivalent to the amount of energy savings required in paragraph 1. Member States opting for this option shall notify to the Commission, by 1 January 2013 at the latest, the alternative measures that they plan to adopt, including the rules on penalties referred to in Article 9, and demonstrating how they would achieve the required amount of savings. The Commission may refuse such measures or make suggestions for modifications in the 3 months following notification. In such cases, the alternative approach shall not be applied by the Member State concerned until the Commission expressly accepts the resubmitted or modified draft measures.

²⁸ De doorrekening van de kosten van de verplichtingen opgelegd aan de netbeheerders in de distributienettarieven is voor de SERV al lang een belangrijk aandachtspunt. Zie bijvoorbeeld de SERV-aanbeveling van 15 juni 2005 "Benchmarking elektriciteitskosten: Vaststellingen en aanbevelingen" en de VESOC-overeenkomst Energiekosten van 23 oktober 2008.

3.3. Denk na over de financiering

Voer het financieringsdebat, met aandacht voor verdelingseffecten

Een fundamenteel debat is nodig over de financiering van het energie-efficiëntiebeleid in samenhang met het debat over de financiering van het hernieuwbare energiebeleid. Niettemin lijkt het volgens de raden op korte termijn een goede zaak om heel wat REG-acties te blijven financieren via de nettarieven door REG-ODV's op te leggen aan de netbeheerders.

De financiering via nettarieven heeft immers voordelen:

- Het is een bestaande, relatief gemakkelijke praktijk.
- De financiering komt minder snel onder druk bij besparingsrondes.
- Financiering via nettarieven zorgt via de stijgende tarieven voor een stimulans tot energiebesparing.

De huidige aanpak is echter op langere termijn wellicht niet houdbaar omdat de basis voor de doorrekening verkleint. De nettarieven worden aangerekend op de verbruiken via de netten. Bij dalend verbruik via netten bijvoorbeeld door een stijgend aantal zelf-producenten moeten de smaller wordende schouders steeds grotere lasten dragen. Eigenaars van PV-installaties zullen bijvoorbeeld niet of minder meebetalen.

De raden vinden dan ook dat nagedacht moet worden over alternatieve financieringsmethoden (algemene middelen, andere financieringskanalen...) om een deel van de REG-acties mee te financieren.

Het voorliggend dossier voorziet dat algemene middelen een deel van de REG-acties zullen blijven financieren. Dat verlaagt de impact van de REG-ODV op de nettarieven met 16 à 17 mio euro in 2012²⁹. Er moet een debat gevoerd worden over de vraag of – en zo ja, in welke mate – een bijdrage uit algemene middelen zinvol is. De verdelingseffecten (tussen en binnen de verschillende doelgroepen, zoals gezinnen en bedrijven) daarvan – o.a. in vergelijking met de verdelingseffecten van financiering via de tarieven – zijn een belangrijk element in dat debat, net zoals de stabiliteit van de financieringsstromen. Transparantie is hiervoor essentieel.

Financiering van REG-acties

- In het verleden werden de Vlaamse dakisolatiepremie en de energiescans gefinancierd uit algemene middelen, resp. 25 mio euro en 3 mio in 2010 (zie figuur).
- In de toekomst zal de minister jaarlijks het maximale bedrag van de vergoeding aan de elektriciteitsdistributienetbeheerders vastleggen (art. 6.1.1/12 §2 van het ontwerpbesluit).
 - 2012: Voor 2012 zou 50 mio euro uit algemene middelen als vergoeding voor de uitvoering van de actieverplichtingen worden toegekend³⁰. Met dat budget zou de Vlaamse overheid, net zoals in voorgaande jaren (zie onderstaande figuur), tussenkomen in een deel van de kosten gemaakt voor de huishoudelijke REG-premies, de energiescanverplichting en de sociale

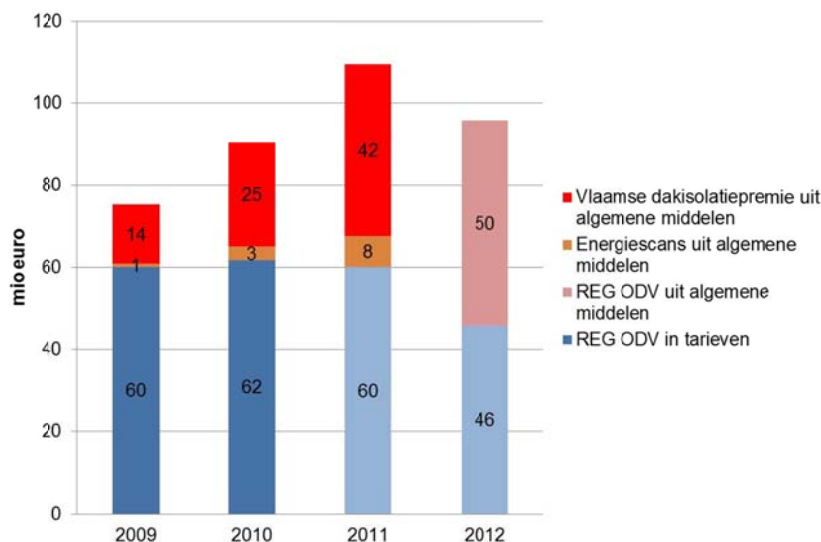
²⁹ Nota Vlaamse regering bij ontwerpbesluit

³⁰ RIA, Reguleringsimpactanalyse voor de REG-openbaredienstverplichtingen van de netbeheerders, versie van 8 juni 2011, blz. 12

dakisolatieverplichting.

- Na 2012: Het is onduidelijk hoeveel middelen de komende jaren uit algemene middelen hiervoor zullen worden vrijgemaakt.

Figuur 3 Financiering REG-ODV via tarieven en via algemene middelen³¹

Zorg voor een rechtvaardige, uniforme en onmiddellijke doorrekening

De doorrekening van de kosten van REG-ODV in de tarieven moet

- Uniform zijn voor de diverse netbeheerders door een volledige solidarisering tussen de netbeheerders. Op dit moment bestaat er geen uniformiteit inzake de doorgerekende kosten in de verschillende netgebieden omdat de gemaakte kosten in de netgebieden kunnen verschillen en niet volledig gesolidariseerd worden.
- Gebeuren volgens een kostenverdeling tussen bedrijven en gezinnen bepaald door de overheid of de regulator: de verdeling tussen bedrijven en gezinnen wordt nu overgelaten aan de netbeheerders. Hun tariefvoorstellen terzake worden vervolgens ter goedkeuring voorgelegd aan de CREG.
- Onmiddellijk kunnen gebeuren aan de hand van een toeslag op de tarieven of een onmiddellijke aanpassing van het meerjarentarief. Daartoe moet Vlaanderen er bij de federale overheid op aandringen om de meerjarentariefpraktijk bij de CREG aan te passen, zodat tarieven snel aangepast kunnen worden aan veranderende kosten, zeker indien deze opgelegd worden door openbaardienstverplichtingen. Het is immers voor de netbeheerders zeer moeilijk om vooraf de kosten van de REG-actieverplichtingen in te schatten omdat het niet zeker is welke actieverplichtingen de komende jaren zullen (blijven) gelden, hoeveel de respons op deze actieverplichtingen zal zijn en hoeveel de Vlaamse overheid jaarlijks zal beslissen om bij te dragen in de financiering. *Transparant zijn door jaarlijkse rapportages:* De raden vragen om jaarlijks te rapporteren wie hoeveel heeft bijgedragen in de financiering van de REG-openbare dienstverplichtingen.

³¹ Gegevens uit nota Vlaamse regering en begrotingsdocumenten.

4. Voorgestelde REG-acties

Krachtlijnen

De raden waarderen de inspanningen van de Vlaamse regering om de REG-openbare dienstverplichtingen op een aantal punten te verbeteren. Zo waarderen de raden onder meer de voorstellen om:

- een aantal premies te differentiëren in functie van de isolatiegraad
- de Vlaamse dakisolatiepremie te integreren in de premie van de netbeheerders
- de isolatiepremie sociaal rechtvaardiger te maken door maximumbedragen in te schrijven
- te streven naar verdere integratie tussen het REG-beleid en het woonbeleid
- de E-peil premies af te stemmen op de aangepaste EPB-regelgeving
- de muurisolatiepremie te verhogen
- ...

De raden vragen wel om een aantal voorgestelde nieuwe of gewijzigde REG-acties beter te motiveren en te onderbouwen en de RIA daarvoor als afwegingsinstrument actiever te gebruiken. Een goede onderbouwing van REG-acties brengt volgende aspecten in kaart:

- De klimaateffectiviteit en –efficiëntie: Hoe dringend is een actie: hoe groot is de afstand tot de doelstelling voor de maatregel? Waar situeert een maatregel zich op de marginale kosten curve: wat is zijn potentieel, wat zijn de kosten? Wat is de additionaliteit van de premie: hoe groot is het attenderingseffect, hoe groot is het meeneemeffect? Wat is de subsidie-effectiviteit van de premie?
- De verdelingseffecten: Wie wordt met de premie bereikt: in welke mate genieten bedrijven en gezinnen van de premie? In welke mate worden huurders of andere kwetsbare groepen beter bereikt?
- De onrendabele top: Hoeveel steun is nodig om de investering uit te lokken?

Verder hebben de raden vragen bij de uniforme maximumbedragen voor premies bij niet-huishoudelijke afnemers, bij gezinnen en bij de controleerbaarheid van dergelijke maximumbedragen.

De premies moeten beschermde afnemers en andere kwetsbare groepen beter bereiken. Bovendien moeten deze premies voor kwetsbare groepen kaderen in een integrale aanpak van energie-efficiëntie en woonkwaliteit bij deze doelgroep. Analoog moeten de premies voor E-peil (zeker na afbraak) kaderen in een ruimer gebouwenbeleid en de premies voor groenewarmtetoepassingen in het hernieuwbare energiebeleid.

Bij de isolatiepremie vragen de raden aandacht voor het belang van het onderdak, voor de verschillen tussen vloer- en kelderisolatie, voor een overgangsregeling voor muurisolatie gezien het aankondigingseffect, voor condensatieproblemen bij hoogrendementsbeglazing en hebben ze bedenkingen bij de minder strenge voorwaarden bij de vervanging van enkele beglazing.

De premie en investeringssteun na audit of studie bij bedrijven moet bruikbaar zijn voor dakisolatie, e.d. en de audits van energieconsulenten moeten in dat kader aanvaard worden.

4.1. Motiveer niet-weerhouden en gewijzigde premie-acties beter

Maak beschikbare informatie bekend

De geschrapte, verlaagde of verhoogde ondersteuning voor sommige REG-maatregelen moet gemotiveerd worden in functie van (gewijzigde inzichten inzake) de gewenste bijdrage van deze maatregel tot de realisatie van de doelstelling of de vereiste ondersteuning om deze maatregel ingang te doen vinden.

De raden vragen om de **beschikbare informatie** ook voor het voorliggend dossier zoveel mogelijk bekend te maken. Die informatie is maar in beperkte mate in het voorliggend dossier opgenomen. Zo wordt een aantal regelingen afgeschaft zonder nadere onderbouwing of toelichting. Ook wordt niet nader gedocumenteerd waarom bepaalde premiehoogtes of premievoorwaarden wijzigen. Nochtans vermoeden de raden dat er meer cijfers beschikbaar zijn dan degenen die werden opgenomen in het adviesvraagdossier.

Langs de andere kant beseffen de raden ook dat er wellicht ook heel wat **informatie (nog) niet beschikbaar** is.

- ▀ Zo was de scope van de uitgevoerde evaluatie-oefening wellicht te beperkt om voldoende basismateriaal te genereren. De uitgevoerde evaluatie was vooral een toetsing van visies van stakeholders (Verbeeck, 2010), geen cijfermatige inschatting van de effectiviteit, efficiëntie, verdelingseffecten en andere effecten van het beleid.
- ▀ Belangrijke extra informatie ter onderbouwing van het REG-beleid wordt pas in het najaar verwacht, zoals de resultaten van de bevraging naar de REG-houding van de Vlamingen.
- ▀ Het Europese kader inzake energie-efficiëntiebeleid wordt herbekeken. Dat kader kan voorwaarden aan ondersteuning opleggen.

Onderbouw wijzigingen in de RIA

De raden vragen om de RIA (reguleringsimpactanalyse) actiever te gebruiken in het beleidsvoorbereidend proces. De RIA biedt een kader om alternatieven voor maatregelen te detecteren en om effecten van diverse opties systematisch te onderzoeken.

De RIA bij het voorliggend dossier werd beperkt ingevuld en bekijkt als alternatieven enkel twee financieringsopties, namelijk volledige financiering via de nettarieven en een gedeeltelijke financiering via de Vlaamse begroting. Alternatieven voor of effecten van bepaalde actieverplichtingen werden niet onderzocht.

4.2. Bepaal klimaateffectiviteit en efficiëntie van maatregelen

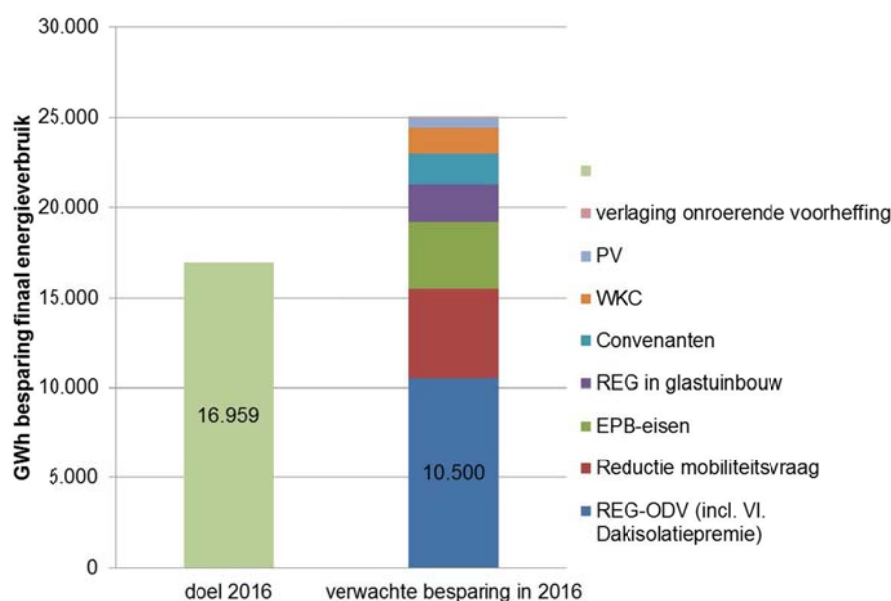
De klimaateffectiviteit en –efficiëntie van de REG-maatregelen, maar ook van de REG-premie om deze maatregel te stimuleren, moeten nader onderzocht worden.

Bereken de afstand tot de doelstelling (of potentiëlen)

Bij de vastlegging (en evaluatie) van de actieverplichtingen kunnen ook de actuele afstand tot de energiebesparingsdoelstelling, de resterende potentiëlen of de afstand tot de doelen voor de betreffende maatregelen belangrijk zijn.

- Maak een inschatting (bekend) over hoeveel energiebesparing het voorliggend actieverplichtingenpakket zal realiseren. Daardoor is ook de afstand tot de energiebesparingsdoelstelling die voor REG-ODV's is opgenomen in het tweede actieplan energie-efficiëntie Vlaams Gewest (EEAP) van 17 juni 2011 niet bekend. Zo veronderstelt het EEAP dat REG-ODV's tegen 2016 10.500 GWh kunnen besparen op het finaal energieverbruik en 12.885 GWh op het primair energieverbruik (in 2010: 5.037 GWh). De REG-ODV's zouden instaan voor 40% van de verwachte energiebesparing en 60% van de globale energie-efficiëntiedoelstelling van 16.959 GWh.

Figuur 4: Bijdrage REG-ODV aan doelstelling EEAP³²

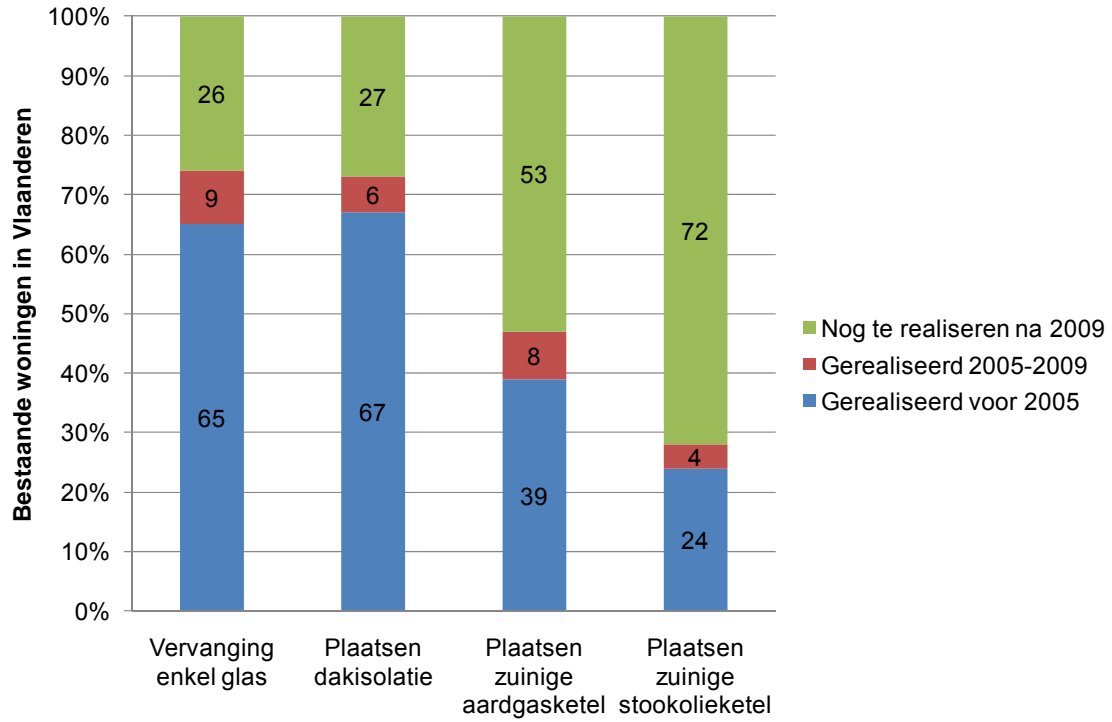
- Verduidelijk in welke mate de doelstellingen uit het energierenovatieprogramma 2020 en het pact 2020 dichterbij komen met de voorgestelde actieverplichtingen. Hoeveel daken moeten bijvoorbeeld nog geïsoleerd worden om de doelstellingen uit het Energierenovatieprogramma 2020³³ en het pact 2020 te realiseren? Hoeveel daken zullen met de voorgestelde regeling geïsoleerd worden? Zal de 2020 doelstelling gehaald worden? Hoeveel gebouwen hebben reeds vloer- en kelderisolatie, muur- of dakisolatie? (zie figuur) Drie op vier Vlaamse woningen heeft dakisolatie,

³² Tweede actieplan energie-efficiëntie Vlaams Gewest van 17 juni 2011.

³³ De Vlaamse overheid heeft een urgentieprogramma opgesteld om alle daken tegen 2020 geïsoleerd te krijgen, alle enkel glas te vervangen door isolerend glas en verouderde verwarmingsketels uit de Vlaamse woningen te bannen: het Energierenovatieprogramma 2020.

de helft van de Vlaamse woningen heeft muurisolatie³⁴. Bijna 4 op 10 heeft vloerisolatie.

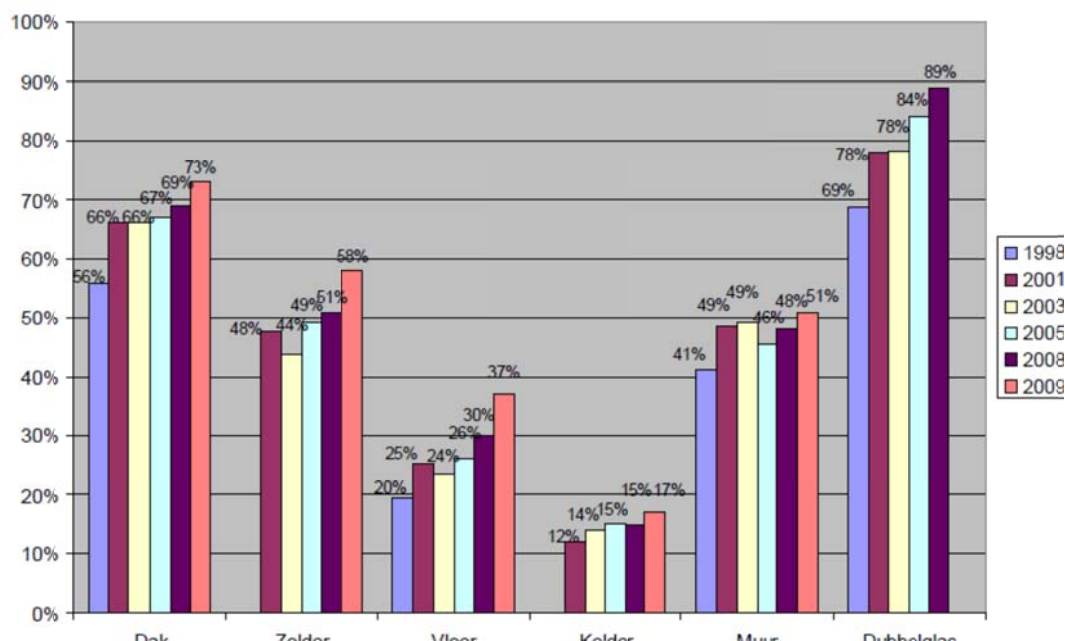
Figuur 5 Aandeel gebouwen met nog te realiseren maatregelen uit energierenovatieprogramma

Bron: VEA-brochure 2011 over premies

³⁴ Energierenovatieprogramma 2020: stand van zaken. Powerpoint presentatie Wilfried Bieseman

Figuur 6 % Vlamingen met isolatie van diverse schielelementen

VEA op basis van REG-peiling 2009 bij 1001 Vlamingen, Ipsos Belgium

Maak de marginale kostencurve bekend

De **marginale kostencurve** voor CO₂-emissiereductie-opties en die voor energiebesparingsopties voor Vlaanderen moet bekend gemaakt worden (zie kader). Daarbij is het tevens interessant om ook de marginale kostencurves voor 2020 en 2030 bekend te maken, om rekening te houden met eventueel stijgende of dalende kosten van maatregelen in de toekomst. Informatie uit de marginale kostencurve is nodig als men wil nagaan of een mix maatregelen in staat is een bepaalde doelstelling te realiseren en als men voorrang wil geven aan technologieën met lage marginale kosten en als men binnen maatregelen wil differentiëren naar gelang de verschillen in kosten tussen toepassingen.

Concreet vragen de raden om op zijn minst het **energiebesparingspotentieel van de voorgestelde energie-efficiëntie maatregelenmix** te communiceren. Op dit moment is het voor de raden niet duidelijk hoeveel energiebesparing met de verwachte respons op de acties bereikt zal worden. Ook cijfers over energiebesparing per REG-actie in 2010 werden niet bekend gemaakt. Daardoor is het zeer moeilijk te beoordelen hoe het ambitieniveau van het voorgestelde maatregelenpakket zich verhoudt tot het huidige ambitieniveau van de resultaatsverplichtingen en tot de ambities van het energie-efficiëntiebeleid zoals vastgelegd in het tweede energie-efficiëntie-actieplan (EEAP).

Marginale kostencurve voor Vlaanderen?

De marginale kostencurve voor CO₂-emissiereductie-opties geeft voor de diverse mogelijke CO₂-reducerende maatregelen in Vlaanderen aan wat hun potentieel is en aan welke maatschappelijke kost dit potentieel gerealiseerd kan worden. Deze curve laat toe de mix van maatregelen te bepalen die de doelstellingen op de meest efficiënte wijze realiseert. Deze marginale kostencurve is voor Vlaanderen niet beschikbaar.

VITO verzamelde in het kader van het milieukostenmodel klimaat informatie over kosten en potentiëlen van energie-efficiëntie maatregelen in Vlaanderen. Deze informatie gebundeld in de marginale kostencurve mag echter niet bekend gemaakt worden. Dat is naar verluidt zo om de onderhandelingspositie van

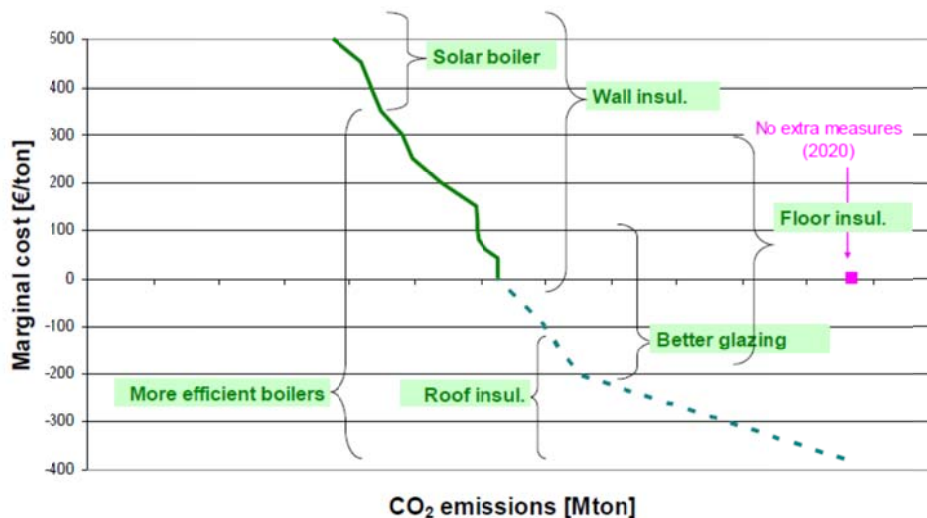
Vlaanderen in het kader van het lastenverdelingsakkoord over de Europese 20-20-20-doelstellingen niet te hypothekeren.

Onderstaande zeer ruwe figuur geeft aan dat vanuit kostenefficiënt perspectief de gewenste volgorde van maatregelen (ook voor Vlaanderen) wellicht de volgende is:

1. Dakisolatie
2. Switch naar meer efficiënte installaties
3. Beglazing
4. Vloer
5. Muurisolatie
6. Zonneboiler

Niettemin geeft de figuur ook aan dat binnen de diverse categorieën de kosten naar gelang de diverse toepassingen sterk kunnen verschillen. Dit ondersteunt het pleidooi voor een meer gericht stimuleringsbeleid (cf. supra).

Indicatieve marginale kostencurve voor Vlaanderen 2020

28/06/2009. ECM Households: How to deal with no-regret measures? Nele Renders, VITO, Belgium. http://www.iea-etsap.org/web/Workshop/Venice_Italy_06_2009/nele%20renders.pdf

Onderzoek de additionaliteit: meeneemeffect en attenderingseffect

Er moet **onderzocht** worden hoe groot de **additionaliteit** en het **attenderingseffect** van de diverse premies is en in welke gevallen het **meeneemeffect** vooral groot is. Er werd hiernaar op Vlaams niveau nog weinig onderzoek verricht.

- Wanneer de investeringsbereidheid klein is, kan een premie **attenderend** werken indien het inderdaad aanzet tot bijkomende of versnelde investeringen. Zo is op dit moment de investeringsbereidheid in vloer- en muurisolatie eerder beperkt (zie bovenstaande figuur).
- Het meeneemeffect zal groot zijn als een groot aandeel van de Vlamingen **so-wieso** omwille van de voordelen van de maatregel **bereid of verplicht is** door regulering om de investering te doen. Zo kan de introductie van energie-efficiëntiegerelateerde verplichtingen, bv. minimale R-waarden bij bouw of verbouwing of voorwaarden in convenanten, bepaalde premies overbodig maken.
- Ook als de maatregel geïmplementeerd wordt op een bepaald moment, bijvoorbeeld omdat de maatregel de **dominante (of enige) technologie** is geworden die bij de betreffende investeringsbeslissing gekozen worden, is het meeneemeffect groot. Omgekeerd kan de additionaliteit groot zijn als er voor-

waarden aan de ondersteuning worden opgelegd die verder gaan dan de gebruikelijke praktijken en dan de voorwaarden van premies op andere niveaus (bv. de federale fiscale aftrek).

- Tot slot kan de additionaliteit van een premie beperkt zijn als er een **andere, meer substantiële premie** voor dezelfde maatregel bestaat. Dat geldt zeker voor de talrijke maatregelen die ook in aanmerking komen voor een belastingvermindering voor energiebesparende investeringen op federaal niveau voor particulieren³⁵ (of de federale investeringsaftrek voor bedrijven). Op Vlaams niveau bestaat er nog een dubbel ondersteuningsmechanisme voor het E-peil.

Concreet vinden de raden het een goede zaak dat de afzonderlijke Vlaamse dakisolatiepremie wordt geïntegreerd in de premies van de netbeheerders en er dus voor de energiepremie op Vlaams niveau een meer uniek loket komt. De SERV en de Minaraad hadden daarop aangedrongen in eerdere adviezen³⁶.

Tegelijkertijd vragen de raden om op korte termijn:

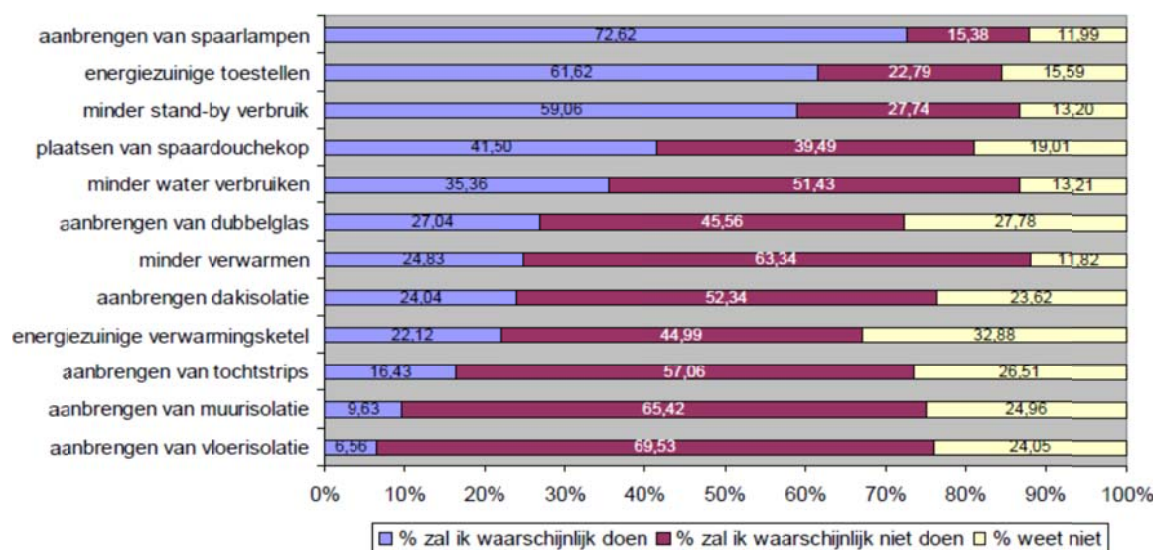
- De **noodzaak van E-peil-ondersteuning voor woningen bovenop de korting op de onroerende voorheffing** die reeds erg substantieel is, nader te **motiveren**. Woningen geplaatst na 1 januari 2008 kunnen een korting van 20% krijgen op de jaarlijkse onroerende voorheffing als hun E-peil E60 of lager is. Voor woongebouwen met een E-peil van E40 of lager geldt een korting van 40%. De vermindering geldt gedurende 10 jaar.
- De verhouding tussen de REG-ODV van netbeheerders en de eventuele taken van het **Vlaams Energiebedrijf** ten aanzien van derdepartijfinancieringsprojecten bij lokale besturen uit te klaren (art. 6.4.1/7 4° van het ontwerpbesluit).

³⁵ waarvoor de Vlaamse premie vaak maar een fractie vormt van de federale ondersteuning

³⁶ SERV-advies van 3 december 2008: 'Er zijn [...] heel wat indicaties dat "meer van hetzelfde" niet werkt, en dat in plaats van weer een nieuwe premie andere initiatieven dringender zijn. De premie is volgens de SERV bovendien onvoldoende selectief gericht op en bereikbaar voor gezinnen die de financiële ondersteuning echt nodig hebben.'

Het Minaraad-advies gaf ook aan voorstander te zijn van een uniek loket voor energiepremie en drong vooral aan op de aanpak van de onderliggende redenen waarom mensen al dan niet een premie aanvragen, zoals de veelheid aan premies.

Figuur 7 Geplande REG-investeringen in komende vijf jaar

REG-peiling 2009, IPSOS Belgium; voor Vlaanderen

Subsidie-effectiviteit en -efficiëntie van steuninstrumenten

De **inschatting van de subsidie-effectiviteit** van de huidige, voorgestelde en ev. alternatieve premies kan interessante informatie opleveren over met welke instrument bij welke toepassing één euro ingezette publieke ondersteuning het meeste energiebesparing of CO₂-emissiereductie oplevert.

Dergelijke informatie is in Vlaanderen nog niet voorhanden, noch voor het huidige premiestelsel, noch voor de voorgestelde actiemix. De netbeheerders rapporteren wel over de **uitvoering van hun REG-ODV's**, waardoor meer gedetailleerde informatie bestaat over de toegekende premies per maatregel en de daarmee bereikte energiebesparing. VEA beheert deze informatie, maar maakt deze niet systematisch bekend. De informatie die VEA terzake aan de raden heeft bezorgd, is opgenomen als bijlage, maar deze informatie betreft niet-gecontroleerde gegevens.

4.3. Let op verdelingseffecten

De mate waarin een maatregel bepaalde doelgroepen kan bereiken of bewust en exclusief viseert, is belangrijk voor het criterium rechtvaardigheid. Zo vinden de raden het belangrijk dat er bij de vaststelling en evaluatie van de (gewijzigde) premies en bij de financiering ervan rekening wordt gehouden met de verdeling tussen de doelgroepen.

Gezinnen versus niet-huishoudelijke afnemers

De raden vragen om nader te onderzoeken waarom de REG-ODV's op dit moment (en wellicht ook in de toekomst) zo weinig gebruikt worden door niet-huishoudelijke afnemers. Onderstaand kader geeft aan dat 80% van de voorgestelde REG-ODV-premies terecht komen bij gezinnen, 20% bij niet-huishoudelijke afnemers en dat dat in de toekomst vermoedelijk ook zo zal zijn.

Ook vragen zij nader te motiveren waarom meer dan de helft van de REG-acties bij niet-huishoudelijke afnemers niet weerhouden wordt, zoals de afschaffing van de premie voor frequentieomvormers en E-peilondersteuning. Verder lijkt de door de overheid verwachte sterke stijging van de premies na audit weinig realistisch mede omdat de drempel om beroep te doen op de premie verhoogd wordt.

Aansluitend hebben de raden bedenkingen bij de afschaffing van de premie voor de energieboekhouding in scholen. Een energieboekhouding die goed opgevolgd wordt, vormt immers de basis van een energiezorgsysteem op scholen en wordt in die zin dan ook expliciet aanbevolen door het departement onderwijs³⁷.

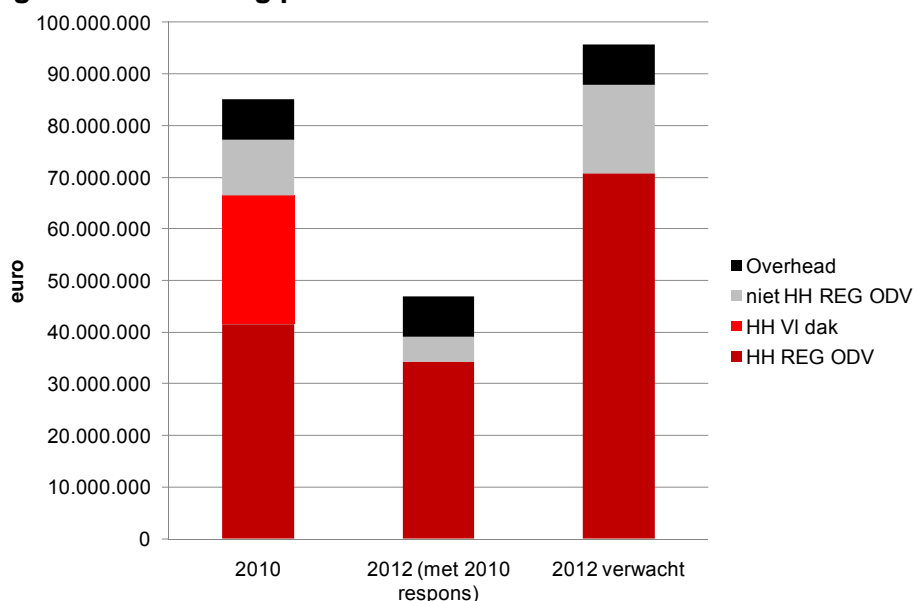
Spreiding REG-acties 2012 over gezinnen en niet-huishoudelijke afnemers

Huishoudens zouden in de toekomst 80% van de uitgekeerde REG-premies ontvangen, ten opzichte van de niet-huishoudelijke afnemers die 20% ontvangen (zie figuren). In 2010 was de verhouding gelijkaardig (83% tov 17%), rekening houdend met de Vlaamse dakisolatiepremie.

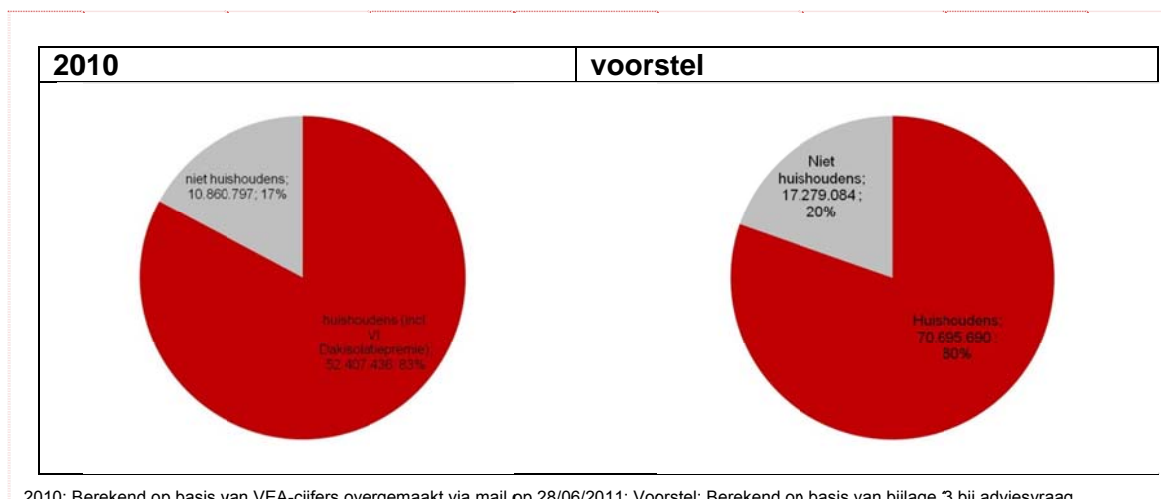
Bovendien merken de raden op dat het ontwerpbesluit vooral veel acties gericht op bedrijven niet weerhoudt als actieverplichting. Daardoor zou meer dan de helft van de REG-premiebedragen (56%) die in 2010 werden uitgekeerd aan bedrijven in de toekomst niet meer worden uitgekeerd (zie tabel in bijlage).

Het merendeel van de niet weerhouden acties bij niet-huishoudelijke afnemers werd niet gemotiveerd. Belangrijkste niet weerhouden actie bij niet-huishoudelijke afnemers is deze voor frequentieomvormers (2,2 mio euro in 2010). Bij gezinnen zou het niet weerhouden van bepaalde acties 17% van de toegekende premies betekenen (zie tabel in bijlage). Daartegenover staat dat men verwacht dat bedrijven in 2012 substantieel meer steun na audit zullen ontvangen evenals voor zonneboilers en warmtepompen. De vraag is hoe realistisch deze inschatting is, zeker gezien de beperkte bekendheid van deze actie in het verleden en het feit dat isolatiemaatregelen zijn uitgesloten.

Figuur 8 Verdeling premies huishoudens/niet-huishoudens

³⁷ <http://www.ond.vlaanderen.be/publicaties/eDocs/pdf/315.pdf>

Beschermde versus niet-beschermde afnemers

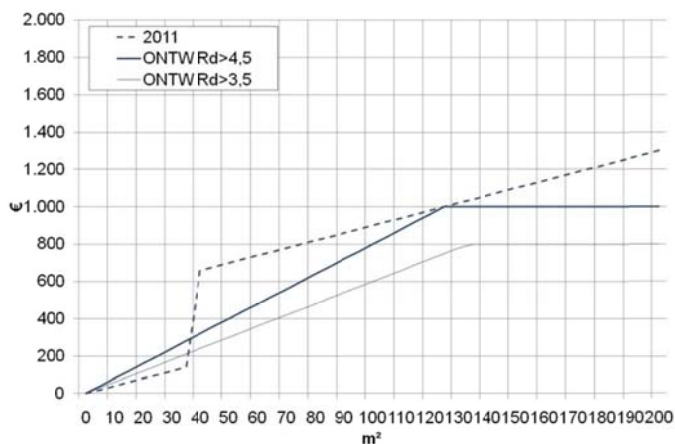
De **generieke** REG-ondersteuning zou beter dan voorheen de beschermde afnemers en andere kwetsbare groepen moeten bereiken. Het is echter niet duidelijk of de generieke REG-ondersteuning met het ontwerpbesluit beter dan voorheen beschermde afnemers of andere lagere inkomensgroepen bereiken. Naar verluidt zouden beschermde afnemers de afgelopen jaren steeds 2 à 3% van de huishoudelijke premies ontvangen hebben. Het aandeel beschermde afnemers in het totale aantal huishoudelijke elektriciteitsklanten bedraagt 7,19%³⁸. En de premiebedragen liggen voor de beschermde afnemers 20% hoger. De premiebedragen voor beschermde klanten zullen in de toekomst nog steeds 20% hoger liggen dan deze voor niet-beschermde klanten. Toch is er één voorgestelde wijzigingen die daarvan afwijkt.

Zo merken de raden op dat door de integratie van de Vlaamse dakisolatiepremie (met vrij hoge steunbedragen voor beschermde klanten) in de REG-premie van de netbeheerders en met de voorgestelde premiebedragen voor beschermde en niet-beschermde klanten de **premie voor dakisolatie bij beschermde klanten sterker daalt** dan de premie bij niet-beschermde klanten. De raden vragen zich af of dit wel de bedoeling is.

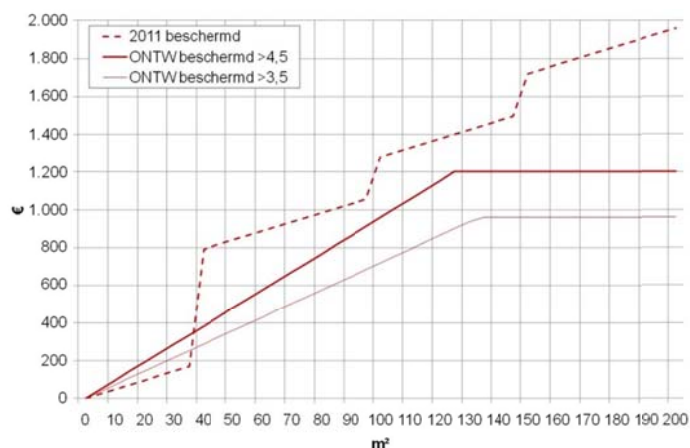
³⁸ VREG (2011) Rapport van de Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt van 31 mei 2011. Statistieken 2010 met betrekking tot huishoudelijke afnemers in het kader van artikel 5.7.1. van het Energiebesluit van 19 november 2010.

Figuur 9 Dakisolatiepremie voor en na ontwerpbesluit³⁹

Niet-beschermd

Beschermd

- Er wordt naast de reeds bestaande kortingsbons, **meer steun specifiek gericht op beschermde klanten**. Dat lijkt een goede zaak.
 - De premie voor condensatieketels wordt afgeschaft, behalve voor beschermde klanten.
 - De energiescans zullen nog uitsluitend uitgevoerd worden bij kwetsbare groepen, waaronder de beschermde klanten (cf. deel 4.5).

Eigenaars en huurder

De raden hebben geen zicht op de huidige verdeling van REG-premies tussen huurders en eigenaars, noch op de mate waarin huurders door het ontwerpbesluit al dan niet beter bereikt zullen worden.

Luxe karakter

Het lijkt vreemd om maatregelen te schrappen louter omwille van hun vermeend 'luxe karakter'⁴⁰ temeer daar geen informatie bekend is over het bereik van de diverse maatregelen naar socio-economisch profiel.

- **Zonnewering:** De schrapping van de ondersteuning voor zonnewering verdient nader onderzoek. Het lijkt een zeer efficiënte manier om energie te besparen. 27% van de Vlaamse woningen kampt met oververhitting. 10% zou een airconditioningssysteem overwegen⁴¹. In 2010 werd voor 705.000 euro premies voor zonnewering aangevraagd.
- **Ventilatie:** Ventilatievoorzieningen in bestaande woningen verdienen nadere aandacht, zeker in een meer geïntegreerde woonkwaliteitsbenadering. 56% van de Vlaamse woningen beschikt over geen enkele vorm van ventilatie⁴².

³⁹ Voor woning van 100 m².

⁴⁰ <http://www.freyavandenbossche.be/article/vlaams-warmteplan-zorgt-voor-beter-geisoleerde-won/>

⁴¹ Enquête IPSOS in opdracht van VEA 2009

⁴² Enquête IPSOS in opdracht van VEA 2009

4.4. Herbekijk de steunbedragen

Bereken de onrendabele top

De raden vragen om aan te geven hoe de ondersteuning in de actieverplichtingen zich **verhoudt tot de onrendabele top** van de maatregel. In principe zorgt ondersteuning van een goed berekende onrendabele top ervoor dat een maatregel net voldoende steun krijgt om geïmplementeerd te worden. De onrendabele top werd echter niet bekend gemaakt voor de diverse maatregelen, noch voor de verschillende ambitieniveaus binnen een maatregel.

Concreet lijkt een onrendabele topberekening op korte termijn gemakkelijk toepasbaar voor installaties zoals **warmtepompen en zonneboiler**.

Ook een nadere analyse van de ondersteuningsbedragen die **gedifferentieerd worden naar gelang het ambitieniveau** lijkt nodig. Zo wordt in het voorliggend besluit de ondersteuning zowel bij dakisolatie, beglazing als E-peil gedifferentieerd naar gelang het ambitieniveau. Er wordt bijvoorbeeld één euro extra steun gegeven per gestegen 0,5 punt in de R-waarde voor dakisolatie bij plaatsing door een aannemer (0,5 euro bij zelfplaatsters). Het is echter onduidelijk hoeveel de gemiddelde meerkosten bedragen van hogere isolatiewaarden, wat de extra besparingen zijn en hoe dit de rendabiliteit van de investeringen en dus de vereiste premies beïnvloedt.

Onrendabele topbenadering

De onrendabele topbenadering neemt de (financiële) kosten en baten in beschouwing om te berekenen hoeveel steun een maatregel nog nodig heeft om rendabel te worden. De veronderstelde of vereiste rendabiliteit kan vastgelegd worden in terugverdiertijden, IRR's, e.d. Tegemoetkomingen van andere steunmaatregelen worden als baat in de onrendabele topberekening opgenomen.

Herzie sommige bepalingen inzake maximumbedragen

De maximumbedragen voor premies moeten herbekeken worden. Het is immers niet altijd duidelijk waarvoor het maximumbedrag geldt. Bovendien is het niet zeker dat de regeling voldoende is, sociaal rechtvaardig is, controleerbaar is en bijgevolg leidt tot een budgetbeperking.

- Het is niet duidelijk op basis waarvan de hoogte van de maximumbedragen bepaald is. Essentieel is dat deze maxima voldoende hoog zijn opdat deze de energiebesparende investeringen effectief stimuleren.
- Het is niet altijd duidelijk **waarop het maximum** van toepassing is: op de installatie (bv. zonnecollectoren), op het gebouw, op de aanvrager of op de aanvraag? Hoe wordt 'installatie' dan gedefinieerd?⁴³
- De maximumbedragen die zorgen voor relatief hogere steun voor kleinere woningen zijn enkel **sociaal rechtvaardig** wanneer lagere inkomensgroepen ook daad-

⁴³ Voor de Vlaamse dakisolatiepremie werd destijds wel heel duidelijk bepaald: 'Indien deze premie al in 2009, 2010 of 2011 werd aangevraagd voor deze woning, kan deze niet opnieuw aangevraagd worden voor dezelfde woning, ook niet indien de aanvrager verschillend is.'

werkelijk kleinere woningen bevolken. Op het platteland lijkt dat echter niet per definitie het geval en zouden lagere inkomensgroepen ook grotere woningen hebben. Dat moet nader bekeken worden.

- Het lijkt zeer vreemd dat voor isolatie **dezelfde maxima gelden voor huishoudens, lokale besturen, onderwijsinstellingen en bedrijven** aangezien de te isoleren oppervlaktes bij deze laatste categorieën veel omvangrijker zijn.
- De voorgestelde maximumbedragen lijken in de praktijk **moeilijk controleerbaar**. Zo zouden maximumbedragen omzeild kunnen worden door de investeringen te spreiden, tenzij een gebouwendatabank bijhoudt welke premies voor welk gebouw werden toegekend en een organisme systematisch controleert of voor eenzelfde maatregel in een gebouw niet al eens een premie werd aangevraagd. Dat lijkt alvast op korte termijn echter niet mogelijk.

Het incentive om investeringen te spreiden is vooral groot waar de maximumbedragen sterk afwijken van huidige gemiddelde steunbedragen. De 'kunstmatige' spreiding van investeringen kan leiden tot inefficiënties (zoals de voorlopige isolatie van een deel van het dak). Die zouden vermeden kunnen worden door bijvoorbeeld expliciet toe te staan dat investeringsbedragen over meerdere jaren gespreid kunnen worden (bv. federale belastingvermindering).

4.5. Integreer aanpak kwetsbare groepen in ruimer woonkwaliteitsbeleid

Door de Vlaamse regering voorgestelde wijzigingen inzake energiescan

Afbouw van het quotum verplicht uit te voeren gratis energiescans bij huishoudelijke afnemers

- 2012: 1 op 200 afnemers
- 2013: 1 op 400 afnemers
- 2014: geen quotum

Doelgroep 2012-2013: bij voorkeur; vanaf 2014 uitsluitend voor:

- Alle beschermde afnemers
- Afnemers van minimumlevering aardgas
- Afnemers die verschijnen voor de LAC
- Afnemers die recht hebben op een gratis dak- en zoldervloerisolatieproject

Geen samenwerking meer met gemeenten

- Schrapping van het quotum per gemeente vanaf 2012
- Schrapping van rol van gemeenten bij aanwijzing doelgroepen
- Schrapping van gemeentelijke tussenkomst bij aanwijzing van uitvoerder van scans

Door de Vlaamse regering voorgestelde wijzigingen inzake SVK's

Er wordt een overgangsregeling voorzien die nodig is om de uitfasering van de regeling begrotingstechnisch te begeleiden.

Aanbevelingen van SERV en Minaraad

- Maak snel werk van geïntegreerde aanpak voor private huurwoningen
- Zorg in afwachting van visie voor continuïteit voor energiesnoeiers
- Verruim de doelgroep voor energiescans
- Behoud bij afschaffing scanquota ambities t.a.v. kwetsbare groepen
- Verduidelijk het perspectief voor proefprojecten sociale dakisolatie

De raden vragen dat een geïntegreerde aanpak van energie-efficiëntie en woonkwaliteit bij sociaal kwetsbare groepen wordt uitgewerkt. Deze geïntegreerde aanpak moet

- ▀ spoedig en in nauw overleg met de betrokkenen worden uitgewerkt.
- ▀ een onderbouwd en gemotiveerd antwoord bieden op ondermeer onderstaande vragen:
 - ▀ Hoe wordt de doelgroep bepaald?
 - ▀ Hoe wordt de doelgroep benaderd?
 - ▀ Wat is de eerste stap: scan of audit, energiescan, woonscan of wijkscan?
 - ▀ Welke maatregelen worden beoogd: quick win tot volledige renovatie?
 - ▀ Wie voert de maatregelen uit?
 - ▀ Welke instrumenten zorgen dat maatregelen worden genomen?
 - ▀ Hoe worden instrumenten en maatregelen gefinancierd?

In onderstaande tabel worden deze vragen nader toegelicht en worden enkele mogelijke antwoordopties vermeld.

- ▀ kaderen in een ruimere visie over de aanpak van de armoedeproblematiek. Immers, de raden zijn van oordeel dat – alhoewel het energiebeleid oog moet hebben voor de sociale component - de armoedeproblematiek ten gronde via het sociaal beleid moet worden aangepakt.
- ▀ voorzien in een overgangsregeling die waar nodig de transitie van de huidige aanpak naar de gewenste aanpak uitzet.

Figuur 10 Naar integrale visie energie-efficiëntie en woonkwaliteit: vragen en enkele opties (niet limitatief)

<p>Hoe wordt de doelgroep bepaald?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▀ Limitatieve of indicatieve lijst van rechthebbenden: voorafgaande omschrijving met categorieën, die al dan niet aansluit bij bestaande categorieën in het sociaal, woon- of energiebeleid ▀ Via automatische toeleiding (gebaseerd op bepaalde databanken, aansluitend op andere steunregeling) of meer gerichte toeleiding bijvoorbeeld door welzijnsorganisaties, de gemeente, ... al dan niet op basis van richtlijnen over de beoogde doelgroep ▀ Ambitieniveau: via een jaarlijks te halen quotum (kan stimulerend, maar ook remmend werken) of in functie van de vraag ▀ Al dan niet met selectie/prioritering door de netbeheerders of door een overheidsinstantie ▀ Via aanmelding door derden, door betrokkene zelf ▀ ...
---	---

<p>Hoe wordt de doelgroep benaderd (indien niet zelfaanmelding)? Hoe gaat men om met weerstand⁴⁴?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▀ Aandachtspunten bij de benadering: aard van de contactpersonen, aard van de uitvoerders, gehanteerde werkwijze (koude toeleiding met niet te frankeren antwoordkaart versus warmte toeleiding met persoonlijk contact), nazorg, ... ▀ Aanwezigheid van een vertrouwenspersoon ▀ ...
<p>Wat moet de eerste stap zijn: audit of scan of ...? Welke scan: energiescan en/of woonkwaliteitsscan?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▀ Wordt de energiescan zoals die nu bestaat behouden met een doorlichting ter plaatse van de energiesituatie gecombineerd met de plaatsing van spaarlampen, een spaardouchekop, radiatorfolie en buisisolatie waar zinvol? ▀ Komt een woonkwaliteitsscan niet beter in de plaats van de energiescan? Een woonkwaliteitsscan bekijkt de globale kwaliteit van de woning, eventueel met inbegrip van energie-efficiëntie. ▀ Wordt de energiescan omgevormd tot laagdrempelige opstap met signaalfunctie, waarbij de energiescan kan aangeven of een woonkwaliteitsscan of een wijkkwaliteitsscan nodig is? ▀ Moet de inhoud van een energiescan aangepast worden? Is een meer gefundeerde audit nodig?
<p>Welke soort maatregelen worden beoogd?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▀ Beperkte quick win-aanpak: bijvoorbeeld spaarlampen, spaardouchekop, radiatorfolie, buisisolatie, ... ▀ Eén grote energie-efficiëntie-maatregel: bijv. dakisolatie volgens gekozen prioriteit ▀ Grondige energierenovatie ▀ Totale woonrenovatie
<p>Wie voert de maatregelen uit?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▀ Eigenaar, vruchtgebruiker, verhuurder, huurder, ... ▀ Energiesnoeiërs, sociale economie ▀ Privaat energiedienstenbedrijf ▀ Privaat bouwbedrijf ▀ Sociaal verhuurkantoor ▀ Sociale huisvestingsmaatschappij ▀ ...
<p>Welke instrumenten zorgen dat maatregelen worden genomen?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▀ Verplichting REG-ODV opgelegd aan netbeheerders, al dan niet gecombineerd met voorwaarden voor publieke aanbestedingen door de netbeheerders ▀ Publieke of publiek-private investeringsmaatschappij ▀ Koppeling aan bestaande steunstelsels in het energie-, woon-, sociaal beleid: bijvoorbeeld extra of prioritair steun voor bepaalde kwetsbare groepen ▀ Verplichting voor verhuurders ▀ Individuele aanpak versus stedelijke en gemeentelijke wijkopwaardering- en investeringsplannen ▀
<p>Hoe worden de maatregelen gefinancierd?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▀ Via de energietarieven: via REG-ODV voor netbeheerders, via generieke heffing, ... ▀ Via algemene middelen ▀ ...

Maak snel werk van geïntegreerde aanpak voor private huurwoningen

Er moet spoedig in overleg met het beleidsdomein Wonen bekeken worden hoe verbeteringen aan private huurwoningen op langere termijn gestimuleerd en eventueel financieel ondersteund zullen worden. De studie over de huurder-verhuurder problematiek die in opdracht van het VEA werd uitgevoerd, reikt hiervoor heel wat elementen aan. In het bijzonder moet de rol van de SVK's uitgeklaard worden. Al moet de 100% subsidiëring in vraag gesteld worden, de afschaffing van deze regeling lijkt in te gaan tegen

⁴⁴ Blijkbaar is 1 op 6 Vlamingen niet bereid tot het uitvoeren van een energiescan, zelfs niet als deze gratis is. Ipsos 2009 in opdracht van VEA: 78,52% is bereid tot uitvoeren van een energiescan als deze gratis is, 14,59% is hier waarschijnlijk of zeker niet toe bereid, 6,89% weet het niet of heeft geen antwoord.

het voorstel van de hogervermelde studie om onder andere de invoering van een SVK 'light' model te bekijken⁴⁵.

Zorg in afwachting van visie voor continuïteit voor energiesnoeiërs

In afwachting van de gevraagde visie op de aanpak van energie-efficiëntie en verbetering van woonkwaliteit bij kwetsbare groepen, vragen de raden om te voorzien in continuïteit voor de energiescan- en de bouwsector en de eventuele andere betrokkenen.

- de **geschrapte samenwerking met de gemeenten**. Door de geschrapte samenwerking met de gemeenten kunnen netbeheerders nu alleen en klaarblijkelijk zonder nadere te hanteren criteria bepalen wie de scans uitvoert (art. 6.4.1/8 4de lid). Daardoor vrezen sociale economiebedrijven, de zogenaamde energiesnoeiërs, niet meer als uitvoerder van de scans gekozen te zullen worden. Dat maakt de toekomst van deze bedrijven en hun werknemers onzeker. Het dreigt ook de eventuele specifieke voordelen van hun aanpak (laagdrempelige benadering, ter plaatse en op maat van de doelgroep, ...) te laten verdwijnen. Op dit moment zouden ¾ van de gemeenten beslissen wie de scans uitvoert.

De vraag is dan ook hoe op korte termijn de continuïteit van de energiesnoeiërsamenwerking gehandhaafd kan worden: via voorwaarden voor de offertevragen, via samenwerking met de gemeenten, of via een andere weg.

- De **afwezigheid van instructies omtrent de wijze waarop doelgroepen benaderd worden**. Art. 6.4.1/8 voorziet voor VEA enkel de mogelijkheid om minimumvereisten op te leggen aan de energiescan, niet aan de processen die gevolgd moeten worden bij de selectie en prioritisering van de doelgroepen, bij de benadering van de doelgroepen, of inzake de nazorg of de samenwerking met andere partners (uit welzijnssector, gemeenten, ...).

Verruim de doelgroep voor energiescans

De raden vragen de afbakening van de doelgroepen te verruimen tot de doelgroepen van armoede- en sociale energiebeleid⁴⁶. Art. 6.4.1/8 2de lid en 3de lid van het ontwerpbesluit voorzien dat enkel beschermde afnemers een energiescan kunnen aanvragen, evenals afnemers die genieten van een minimale levering van aardgas en afnemers die voor een lokale adviescommissie moeten verschijnen of afnemers bij wie een sociaal dakisolatieproject wordt uitgevoerd.

Bovendien vinden de raden het vreemd dat het verschijnen voor de LAC als criterium wordt gehanteerd, aangezien het doelgroepen met betalingsproblemen viseert en geen preventieve aanpak inhoudt.

⁴⁵ <http://nieuwsbrief.cib.be/mail/2010/12/17/beco.pdf>

⁴⁶ Voorbeelden uit sociaal en woonbeleid:

- Rechthebbenden op het OMNIO-statuu
- Rechthebbenden op een verhoogde tegemoetkoming van het ziekenfonds
- Personen in schuldbemiddeling of die collectieve schuldbemiddeling genieten
- Personen in budgetbegeleiding en/of budgetbeheer bij het OCMW
- Sociale huurders en kandidaat huurders van een sociaal verhuurkantoor en een sociale huisvestingsmaatschappij
- Personen met een laag inkomen (gehanteerde drempels)

Voorbeelden uit het energiebeleid:

- Beschermde afnemers
- Afnemers die van bepaalde sociale ODV in de energiemarkt gebruik maken:, sociale klanten van netbeheerders, plaatsing van een budgetmeter, verschijnen voor de LAC, genieten van minimumlevering aardgas, ...
- Andere: zelfde doelgroep van de federale FRGE-projecten, ...

Behoud bij afschaffing scanquota ambities t.a.v. kwetsbare groepen

De raden vragen om erover te waken dat de afbouw en afschaffing van het quotum voor energiescans geen daling van het ambitieniveau voor het bereiken van kwetsbare doelgroepen inhoudt. Hierboven werd immers reeds aangegeven dat het de bedoeling moet zijn om kwetsbare groepen in de toekomst meer en beter te kunnen bereiken. De kwestie is hoe de vraag naar en het aanbod van energiescans het best gestimuleerd worden.

De raden zien alvast in dat de quota terzake enkele nadelen hebben, bijvoorbeeld ten opzichte van een verplichting voor de netbeheerders om alle gevraagde energiescans uit te voeren:

- ▀ Quota zijn op zich onvoldoende om effectief te zijn: er kunnen andere drempels zijn die ervoor zorgen dat de aantallen beoogde scans niet gehaald worden en die eerst aangepakt moeten worden: onvoldoende bereidheid bij doelgroepen, gebrek aan informatieverspreiding over de baten van scans, gebrek aan doorverwijzing vanuit bestaande sociale en energiegerelateerde regelingen, ... In zijn advies van 3 december 2008 wees de SERV erop dat de netbeheerders moeite hebben om de vooropgestelde aantallen bij de beoogde specifieke doelgroepen te halen gelet op de relatief beperkte respons van de beschermde klanten.
- ▀ Quota kunnen remmen als ze niet hoog genoeg gezet zijn: bij stijgende vraag naar energiescans beperken de quota de doorrekenbaarheid van de kosten in de tarieven.
- ▀ In dat perspectief vragen de raden zich af hoe de (afgebouwde) quotumplicht van 2012 en 2013 zich verhoudt tot de verplichting om bepaalde energiescans uit te voeren (bv. art. 6.4.1/5 2de en 3de lid). Wat zullen netbeheerders doen met aanvragen tot energiescans wanneer het quotum gehaald is? Zullen eventuele bijkomende scans in aanmerking komen voor doorrekening in de tarieven of enkel de scans die vallen onder het quotum?
- ▀ De nadruk op quota en dus op aantallen uitgevoerde scans kan ten koste gaan van de kwaliteit en de gerichtheid ervan.

Verduidelijk het perspectief voor proefprojecten sociale dakisolatie

Het verdient verduidelijking wat de bedoeling is van de Vlaamse regering met de sociale dakisolatieprojecten. Ook is het onduidelijk waarom beschermde klanten pas in aanmerking komen als ze voor LAC moeten verschijnen of in minimumlevering vallen eer ze van dakisolatieproject mogen genieten. Ook hier lijkt een uitbreiding van de doelgroep aangewezen.

4.6. Kader in EPB- en ruimer gebouwenbeleid

Door de Vlaamse regering voorgestelde wijzigingen inzake E-peil premie

- E-peil hoger dan 50 wordt vanaf 1/1/2012 niet meer ondersteund
- E-peil tussen 40 en 50 zal vanaf 1/1/2012 meer steun krijgen
- E-peil hoger dan 40 wordt vanaf 1/1/2014 niet meer ondersteund
- Verdubbeling steun na afbraak en heropbouw
- Extra 300 euro steun bij plaatsing zonneboiler
- Geen steun meer voor passief bij verbouwing
- Geen steun meer voor niet-woningen

Aanbevelingen van SERV en Minaraad

- Plaats premie voor E-peil na afbraak in breder kader
- Overweeg differentiatie in functie van de grootte van de woning

Het is een goede zaak dat de E-peil ondersteuning mee evolueert met de opgelegde verlaagde E-peilen in de EPB-regelgeving. Wel wijzen de raden er op dat de ondersteuning op basis van E-peilen daarmee een asociaal aspect van de EPB-regelgeving kopieert in de REG-premies. Dat kan opgelost worden door de REG-premie te differentiëren naar gelang de grootte van het gebouw. Verder vragen de raden om afbraak gericht aan te pakken vanuit een ruimere visie op het gebouwenpark. Een verdubbeling van de steun bij de opbouw na afbraak lijkt daarom niet direct aangewezen. Dat wordt hieronder nader toegelicht.

Plaats premie voor E-peil na afbraak in breder kader

De voorgestelde regeling voorziet dat de ondersteuning voor lagere E-peilen wordt verdubbeld als een nieuwe woning wordt opgericht na een volledige afbraak en heropbouw. De raden gaan hiermee niet akkoord om volgende redenen:

- ▀ De vernieuwingsgraad is wel laag, maar een blinde stimulering van afbraak en heropbouw van woningen is niet gewenst. Een gerichte detectie van af te breken woningen is nodig. Verbeeck⁴⁷ stelt: 'Het bevorderen van sloop van woning is echter een ingrijpende actie die doordacht moet worden aangepakt om ongewenste secundaire effecten, zoals speculatie, het verzwakken van sociale cohesie, het aantasten van waardevol stedelijk weefsel, etc. te vermijden. Het aanzetten tot afbraak van oude woningen met een slechte energieprestatie moet dan ook in een ruimer maatschappelijk, economisch, sociaal, politiek en stedenbouwkundig kader worden bekeken dan enkel vanuit het standpunt van de verbetering van de energieprestatie'.
- ▀ Afbraak en heropbouw zijn vanuit energie-oogpunt soms te verkiezen maar niet altijd. De indirecte emissies kunnen belangrijker zijn dan de gerealiseerde besparing in het verbruik.
- ▀ De investeringslogica bij heropbouw verschilt niet van die bij gewone nieuwbouw. Het is dan ook logisch en wenselijk om bij heropbouwprojecten, net zoals bij nieuwbouwprojecten, een sterke stimulans in te bouwen om zo energiezuinig mogelijk te bouwen.

Zelfs indien afbraak en heropbouw een financieel steuntje in de rug zou verdienen, is subsidiëring via lagere E-peilen wellicht niet het beste instrument. De (bestaande) BTW-verlaging van 21% naar 6% (in de 13 centrumsteden en tijdelijk ook voor heel België: relanceplan) is veel directer en substantiëler dan de Vlaamse premie kan zijn.

Overweeg differentiatie in functie van de grootte van de woning

Een differentiatie van de E-peil-ondersteuning naar gelang de grootte van de woning kan beter rekening houden met het absoluut energieverbruik. Dit kan bijvoorbeeld door E-peilen die een indicatie zijn van het energieverbruik per m² te vermenigvuldigen met

⁴⁷ Verbeeck, G., Cornelis, A. (2009) Actieplan voor de bevordering van de vernieuwing van het deel van het Vlaamse woningbestand dat niet meer in aanmerking komt voor zinvolle energierenovatie

de oppervlakte. Op die manier kan een sociaal aspect van de EPB-regelgeving gecorrigeerd worden. De EPB-regelgeving voert immers een minimumeis in gerelateerd aan het energieverbruik per m², terwijl kleinere woningen moeilijker aan deze minimumeisen kunnen voldoen door hun beperkte compactheid⁴⁸.

4.7. Pas groenewarmtepremies ook in HE-kader

Door de Vlaamse regering voorgestelde wijzigingen inzake warmtepompen

- Dubbele premie bij installatie warmtepomp in plaats van elektrische verwarming
- Verhoging maximumpremie van 1680 naar 1700
- Voorwaarden zijn nader te bepalen

Door de Vlaamse regering voorgestelde wijzigingen inzake zonneboiler

- Bestaande woning: premie /m² verhoogt van 75 naar 200 (Maximum blijft hetzelfde)
- Nieuwbouw: 300 € steun bij E-peil < 50 vanaf 1/1/2012 en < 40 vanaf 1/1/2014

Aanbevelingen van SERV en Minaraad

- Gebruik ODV-premies ook voor sommige (andere) HE-toepassingen
- Situeer steun voor warmtepompen en zonneboiler in HE-kader

Gebruik ODV-premies ook voor sommige (andere) HE-toepassingen

REG-ODV van netbeheerders kunnen een zinvol financieringsinstrument zijn voor investeringssteun aan bepaalde HE-toepassingen. Dat kan het geval zijn voor HE-toepassingen die te kleinschalig zijn om de productie ervan te monitoren, waardoor zij niet geschikt zijn voor de exploitatiesteunmechanismen die in het hernieuwbare energiebeleid van toepassing zijn, met name de certificatenmechanismen.

Situeer steun voor warmtepompen en zonneboiler in HE-kader

Warmtepompen en zonneboilers zijn ten opzichte van andere energie-efficiëntieverhogende maatregelen duur, maar de ondersteuning van deze groene warmte-toepassingen moet gemotiveerd worden vanuit hun belangrijke bijdrage aan het realiseren van de hernieuwbare energiedoelstellingen.

- ▀ Warmtepompen en zonneboilers behoren tot de meer kostenefficiënte opties voor de realisatie van de hernieuwbare energiedoelstellingen⁴⁹.
- ▀ Warmtepompen kunnen een bijdrage leveren in de stabilisering van het toekomstige meer intermitterende energie-aanbod. Ze zijn gecombineerd met gerichte slimme meters in dat perspectief een mogelijke balancing-optie.
- ▀ Zonneboilers werden tot nog toe minder sterk ondersteund dan PV-installaties die evenwel minder kostenefficiënt zijn.

⁴⁸ Zie adviezen over EPB-regelgeving.

⁴⁹ SERV, 06.04.2011, Rapport hernieuwbare energie. Informatiedossier voor het debat.

4.8. Herbekijk isolatiepremievoorwaarden

Door de Vlaamse regering voorgestelde wijzigingen

Dakisolatie

- De forfaitaire Vlaamse dakisolatiepremie verdwijnt en wordt geïntegreerd in de dakisolatiepremie van de netbeheerder
- De steunbedragen voor dakisolatie door netbeheerders nemen toe per m²
- Instelling van een maximumpremie

Muurisolatie

- Substantiële verhoging van de steun, wel met instelling van een maximum
- Differentiatie van de steun voor spouwmuurisolatie (6€/m², max 800) en isolatie aan de buitenzijde van de buitenmuur (15€/m², max: 2000)
- Geen steun meer voor doe-het-zelvers.

Vloer- en kelderisolatie

- Verhoging steun van 4 naar 6€/m², maar met instelling van een maximum van 800
- Geen steun meer voor doe-het-zelvers

Beglazing

Verstrenging van de minimale U-waarde

- Vervanging enkele beglazing: van 1,3 naar 1,1
- Vervanging dubbele beglazing: van 1,3 naar 0,8

Verhoging van de premie per m², gedifferentieerd naar U-waarden

- U_{max} = 1,1: van 10 naar 12 €/m²
- U_{max} = 0,8: van 10 naar 15 €/m²

Instelling van een maximum premiebedrag

- U_{max} = 1,1: 300 €
- U_{max} = 0,8: 375 €

Aanbevelingen van SERV en Minaraad

- Ga na hoe onderdak ook gestimuleerd kan worden
- Verduidelijk verhouding vloer- versus kelderisolatie
- Overweeg een overgangsmaatregel voor muurisolatie
- Onderbouw beleidskeuze inzake driedubbelglas en zeer hoog rendementsglas
- Heroverweeg lagere eisen voor vervangen van enkele beglazing
- Overweeg garantievoorwaarde bij beglazing

De raden vinden het een goede zaak dat de ondersteuning voor spouwmuurisolatie, buitenmuurisolatie en vloer- en kelderisolatie enkel ondersteund wordt als deze uitgevoerd wordt door een aannemer. Deze toepassing zijn immers technisch niet altijd eenvoudig en dus zijn begeleiding en kwaliteitsvolle uitvoering essentieel. Wel hebben de raden inzake de isolatiepremies bemerkings bij de ondersteuning voor onderda-

ken, de verhouding tussen vloer- en kelderisolatie, de inwerkingtreding van de hogere premie voor muurisolatie en de ondersteuning van hoog rendementsbeglazing.

Ga na hoe onderdak ook gestimuleerd kan worden

Er moet bekeken worden hoe een onderdak het best gestimuleerd kan worden. Een degelijk onderdak is immers nodig voor een effectieve en duurzame dakisolatie, maar dat ontbreekt in vele gevallen⁵⁰. De aanwezigheid van een onderdak (bij hellende daken) zou een bijkomende voorwaarde kunnen zijn om een premie voor dakisolatie uit te betalen. Of het steunmechanisme kan gemoduleerd worden in functie van de al dan niet aanwezigheid van een onderdak-.

Verduidelijk verhouding vloer- versus kelderisolatie

Vloer- en kelderisolatie mogen wellicht niet over dezelfde kam geschoren worden. De moeilijkheidsgraad van de uitvoering, de kosten en het meeneemeffect verschillen vermoedelijk. Vloerisolatie lijkt namelijk moeilijker te realiseren in bestaande woningen dan kelderisolatie, hetgeen zich wellicht vertaalt in een hogere kost en dus lagere efficiëntie van vloerisolatie. In dat perspectief vragen de raden de verhouding tussen deze ondersteunde maatregelen te herbekijken en na te kijken of bepaalde werken toch niet door doe-het-zelvers kunnen worden uitgevoerd.

Overweeg een overgangsmaatregel voor muurisolatie

De raden vragen naar een overgangsregeling voor muurisolatieprojecten die een antwoord biedt op stilvallende investeringen door het aankondigingseffect. Doordat sterke stijgingen in de muurisolatiepremie reeds werden gecommuniceerd, vallen investeringen stil in afwachting van het verhoogde premie⁵¹. De raden stellen daarbij concreet voor om de piste te onderzoeken waarbij de premie van 6€/m² voor werken vanaf 1/6/2011 zonder begrenzing in 2011 retroactief ingevoerd wordt.

Onderbouw beleid driedubbelglas en zeer hoog rendementsglas

De raden zijn in ieder geval voorstander van een verstrenging van de U-waarden om beter aan te sluiten op de evoluties op de markt en in de praktijk waar het aandeel hoogrendementsbeglazing sterk is toegenomen en waar nu ook zeer energiezuinig (driedubbel)glas wordt geplaatst. Ter onderbouwing van het beleid hieromtrent, zijn volgende overwegingen belangrijk:

- Wat is de meerkost (nu en in de toekomst) van driedubbelglas ten opzichte van hoogrendementsdubbelglas? Wat zijn de baten (vermijden van lock-in, extra CO₂ besparing...)?
- In welke mate kan ondersteuning van lagere U-waarden (<0,8) de Vlaamse markt en producenten lanceren voor deze zeer goed isolerende beglazing, zoals bijvoorbeeld het geval was in Duitsland en Hongarije?
- Wat is de duurzaamheid van deze beglazing? Vanaf wanneer wordt de kans op gaslekken (en bijgevolg condensatieproblemen) groot?

⁵⁰ Zie ook SERV-advies van 3 december 2008 over het voorontwerp van besluit inzake een dakisolatiepremie en energiescans.

⁵¹ Dit wordt wellicht nog versterkt door het wegvallen van de federale belastingvermindering voor muurisolatie (enkel nog voor inkomstenjaar 2010). De belastingvermindering voor muur- en vloerisolatie was een tijdelijke crisismaatregel voor inkomstenjaar 2009 en 2010. Facturen die vanaf 1 januari 2011 betaald worden komen niet langer in aanmerking.

Figuur 11 Aandeel hoogrendementsbeglazing in dubbele beglazing

	2002	2003	2004	2005	2011
Hoogrendementsbeglazing	39%	44%	54%	62%	'Quasi alle'
Driedubbelglas					1,6%

Energiesparen.be (geraadpleegd op 25/06/2011) op basis van Verbond van de glasindustrie, buildsight/extra muros

Heroverweeg lagere eisen voor vervangen van enkele beglazing

De raden vragen om de lagere premievoorwaarden voor de vervanging van enkele beglazing ten opzichte van dubbele beglazing te heroverwegen. De investeringsbeslissing bij vervanging van enkele beglazing verschilt technisch namelijk niet van deze van dubbele beglazing, tenzij er het gevaar op condensatieproblemen bestaat. Waarom wordt niet bij alle ondersteunde beglazing Umax op 0,8 gezet?

- Omwille van het risico op condensatieproblemen?
- Om enkele beglazing voorrang te geven? Dit zou men ook anders kunnen realiseren, door bijvoorbeeld
 - Eerst steun te geven voor de vervanging van enkele beglazing en nog niet ter vervanging van dubbele beglazing.
 - Door de steunbedragen en maxima voor de vervanging van enkele beglazing hoger in te stellen. Impliciet zijn deze reeds hoger omdat de energiewinsten (en dus de besparing op de energiefactuur) groter zijn bij enkele beglazing tov dubbele beglazing). Lagere steun zou dus kunnen volstaan omdat de energiewinsten groter zijn.
- De bepaling lijkt overigens moeilijk controleerbaar. De installateur moet aangeven of hij enkele of dubbele beglazing vervangt. Dit is achteraf niet meer controleerbaar. Het verdient dan overweging om de frase 'ter vervanging van' te schrappen.

Overweeg garantievoorwaarde bij beglazing

Een verplichte contractuele bepaling om in aanmerking te komen voor steun lijkt interessant om de garantie voor hoogrendementsbeglazing te versterken. Een deel van de premies gaat naar de vervanging van hoogrendementsbeglazing die na een levensduur van 10 à 15 jaar wegens condensatieproblemen vervangen wordt. Deze condensatieproblemen hebben te maken met het productieproces van het glas en/of met de installatie van de beglazing. Door een verplichte garantieclausule van 15 (of 20 jaar) in de factuur op te nemen (die langer is dan de gebruikelijk 10 jaar), zijn bouwheren naar de toekomst toe beter beschermd en kunnen kosten vermeden worden. Ook kan een verstrengde garantie een incentive inhouden om gaslekken in de toekomst meer te vermijden.

4.9. Vul premie- en steunvoorwaarden na audit of studie bij bedrijven aan

Door de Vlaamse regering voorgestelde wijzigingen steun op basis van audit

- Premie voor maatregelen worden reeds toegekend met TVT > 2 jaar na studie of audit in niet-woongebouwen voor toetreders tot convenant (indien mogelijk). Dit betekent een minder strenge vereiste dan de bestaande regeling; voorheen gold enkel IRR > 15%.

Aanbevelingen van SERV en Minaraad

- Expliciteer dat audits van energieconsulenten bruikbaar zijn
- Sta eventueel toe dat regeling bruikbaar is voor dakisolatie, etc.
- Verduidelijk hoe netbeheerders naleving van convenant controleren

Expliciteer dat audits van energieconsulenten bruikbaar zijn

De voorgestelde premies kunnen enkel worden toegestaan op basis van een energiestudie of –audit uitgevoerd door een energiedeskundige erkend of aanvaard in het kader van een energiebeleidsovereenkomst, energieplanning of andere steunregeling. Het lijkt aangewezen dat ook audits uitgevoerd door de energieconsulenten hiervoor in aanmerking komen⁵². Het besluit en de memorie zijn hierover niet duidelijk.

Sta eventueel toe dat regeling bruikbaar is voor dakisolatie, etc.

De raden suggereren om de steun na audit of studie eventueel ook toe te staan voor dakisolatieprojecten, etc. in plaats van de afzonderlijke regeling die hiervoor was uitgewerkt. Dergelijke projecten vallen volgens het ontwerpbesluit immers onder een afzonderlijke regel, die evenwel door de gehanteerde maxima nauwelijks ondersteuning betekent.

Verduidelijk hoe netbeheerders naleving van convenant controleren

Het ontwerpbesluit moet verduidelijken hoe de elektriciteitsdistributienetbeheerders en beheerders van het plaatselijk vervoernet moeten controleren of een afnemer behoort tot de doelgroep waarvoor de Vlaamse Regering een energiebeleidsovereenkomst definitief heeft goedgekeurd, die de afnemer niet heeft ondertekend of die hij niet naleeft. Artikel 6.4.1/5 §4 stelt namelijk dat de premie niet verleend wordt indien “de afnemer behoort tot een doelgroep waarvoor de Vlaamse Regering een energiebeleidsovereenkomst definitief heeft goedgekeurd, die de afnemer niet heeft ondertekend of die hij niet naleeft.” Ook lijkt het nodig te verduidelijken dat er *op het moment van de aanvraag* een geldende energiebeleidsovereenkomst definitief is goedgekeurd.

⁵² zie SERV/Minaraad advies van 13 oktober 2010. Advies besluit energieconsulenten.

5. Technische bemerkingen

5.1. Leg technische voorwaarden snel vast

Geef snel duidelijkheid over steunvoorwaarden voor warmtepompen

Er is snel duidelijkheid nodig over de hoogte van de premie voor warmtepompen die volgens art. 6.4.1/1 7de lid als worden bepaald door de minister aan de hand van technische prestaties en het geïnstalleerde vermogen van de warmtepomp. Zullen de huidige voorwaarden $270\text{€} \times (0.87 \times \text{COP}-2,5) \times \text{kW}$ blijven gelden?

Leg snel technische randvoorwaarden voor muurisolatie vast

De raden vragen zich af waarom er (nog) geen minimale R-waarden (warmteweerstand) werden geformuleerd voor spouwmuurisolatie en isolatie van de buitenzijde van een buitenmuur (art. 6.4.1/1. 3° en 4°)? Voor andere toepassingen worden er wel minimale $\text{m}^2\text{K/W}$ in het ontwerpbesluit opgenomen.

5.2. Kijk de formulering na

Verduidelijk enkele bepalingen

- Art. 6.4.1 stelt “Elke elektriciteitsdistributienetbeheerder verleent aan zijn afnemers de premies, vermeld in artikel 6.4.1/1 tot en met 6.4.1/5”. Artikel 6.4.1/5 §3 heeft evenwel betrekking op de beheerder van het plaatselijk vervoernet. Dit zou verduidelijkt kunnen worden door “Elke elektriciteitsdistributienetbeheerder verleent aan zijn afnemers de premies *en kortingsbonnen*, vermeld in artikel 6.4.1/1 tot en met 6.4.1/5 §2. *Elke beheerder van het plaatselijk vervoernet verleent aan bepaalde afnemers investeringssteun zoals vermeld in artikel 6.4.1/5§3*”. In art. 6.4.1/1 tot en met art. 6.4.1/4§1 zijn de premiebepalingen passief geformuleerd, vanaf 6.4.1/4 §2 actief (de elektriciteitsdistributienetbeheerder biedt ...). Bij analoge actieve formuleringen zou het inleidende artikel 6.4.1 overbodig worden.
- Art. 6.4.1/1: Soms wordt gesproken over ‘nieuw geplaatste’ (1°, 2°, 4°, 7°), soms over ‘geplaatste’ (bv. 3°, 5°, 6°, 8°). Waarom dit verschil?
- Voor woningen, wooneenheden en woongebouwen worden premies toegekend aan eigenaars, vruchtgebruikers, huurders of verhuurders (art. 6.4.1./1). Voor andere gebouwen alleen voor eigenaars en vruchtgebruikers en niet voor huurders of verhuurders (art. 6.4.1/5 §1). Waarom?
- Art. 6.4.1/5 §1 1ste lid: De formulering ‘afnemers die eigenaar of vruchtgebruiker zijn van andere gebouwen dan woningen, wooneenheden of woongebouwen, en die voor 1 januari 2006 zijn aangesloten op het elektriciteitsdistributienet’ moet worden ‘afnemers die eigenaar of vruchtgebruiker zijn van andere gebouwen dan woningen, wooneenheden of woongebouwen, die voor 1 januari 2006 zijn aangesloten op het elektriciteitsdistributienet’. De huidige versie gaat er ten onrechte van uit dat elke huishoudelijke afnemer die zich na 1 januari 2006 op het elektriciteitsnet heeft aangesloten woont in een nieuw gebouw. Afnemers die na 1 januari 2006 zijn verhuisd naar een bestaand gebouw zouden bijgevolg niet voor steun in aanmerking komen. De raden menen dan ook dat de formulering van voorontwerp moet worden aangepast zodat de datum van aansluiting van het gebouw op het

elektriciteitsnet (en niet van de afnemer) als referentiepunt wordt genomen. In art. 6.4.1/1 klopt de gebruikte formulering wel.

- Wat wordt bedoeld met volledige afbraak en heropbouw van de woning *zonder wijziging van de aard en de bestemming van de woning*? Moet juist hetzelfde gebouw heropgebouwd worden?
- Art. 6.4.1/5 §3 lijkt te beperkt geformuleerd en wordt wellicht best als volgt aangevuld: “§3. Elke beheerder van het plaatselijk vervoernet van elektriciteit verleent aan zijn afnemers die eigenaar of vruchtgebruiker zijn van andere gebouwen dan woningen, wooneenheden of woongebouwen, en die voor 1 januari 2006 zijn aangesloten op het plaatselijk vervoernet van elektriciteit, investeringssteun voor energiebesparende werkzaamheden in de betreffende gebouwen *of op de site waarop de gebouwen zich bevinden*”.
- Art. 6.4.1/6 2de lid stelt: “De aanvraag van de premie, vermeld in artikel 6.4.1/3, wordt ingediend binnen twaalf maanden na de datum van het energieprestatiecertificaat bij bouw. De premie kan *per woning of wooneenheid* slechts één keer worden aangevraagd.” Art. 6.4.1/6 3de lid stelt in de laatste zin “De premie vermeld in artikel 6.4.1/3 kan *per energieprestatiecertificaat* maar een keer worden aangevraagd.” Deze eerste bepaling lijkt strenger dan de tweede en lijkt deze tweede overbodig te maken.
- Art. 6.4.1/5 §3 3de lid verwijst verkeerdelijk naar het elektriciteitsdistributienet in plaats van naar het plaatselijk vervoernet. “De investeringssteun is afhankelijk van de berekende terugverdientermijn in de door de beheerder van het plaatselijk vervoernet van elektriciteit goedgekeurde energiestudie of energieaudit, waarbij ingeval van nieuwe installaties of uitbreidingen enkel de meerkost en de meerbesparing ten opzichte van de standaardinvestering wordt in rekening gebracht, met een totaal jaarlijks maximum van 200.000 euro per eindafnemer en per site. De afnemer die eigenaar of vruchtgebruiker is van andere gebouwen dan woningen, wooneenheden of woongebouwen, en die voor 1 januari 2006 zijn aangesloten op het ~~elektriciteitsdistributienet~~ *plaatselijk vervoernet van elektriciteit*, moet de energiestudie of energieaudit, alvorens de investering uit te voeren, ter goedkeuring voorleggen aan de beheerder van het plaatselijk vervoernet van elektriciteit. Indien na controle blijkt dat de bespaarde hoeveelheid primaire energie of de terugverdientermijn verkeerd werd berekend in de energiestudie of energieaudit, wordt de steun toegekend op basis van de gecorrigeerde hoeveelheid primaire energiebesparing en de gecorrigeerde terugverdientermijn. Indien na controle blijkt dat de terugverdientermijn kleiner is dan of gelijk aan twee jaar, wordt de premie niet toegekend. De minister kan de hoogte van de investeringssteun nader bepalen in functie van de goedgekeurde terugverdientermijn.”
- Is de laatste zin van art. 6.4.1/5 §5 correct? ‘Een energiestudie of energieaudit die aanvaard is in het kader van een andere steunregeling van de Vlaamse overheid wordt tevens aanvaard’.

Herformuleer enkele bepalingen

- Art. 6.4.1/7: “Elke elektriciteitsdistributienetbeheerder bieden op verzoek” moet worden: “De elektriciteitsdistributienetbeheerder biedt op verzoek”.

Referenties

Appartementen in de mede-eigendom. Studie door BECO België in opdracht van VEA. Januari 2010.

Beleidsbrief Energie 2010-2011 ingediend door mevrouw Freya Van den Bossche, Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie

Federale Raad voor duurzame ontwikkeling (FRDO) Advies over de vermindering van het energieverbruik in gebouwen: http://www.frdo.be/DOC/pub/ad_av/2011/2011a04n.pdf

Provinciale Hogeschool Limburg, Onderzoeksgroep ArcK, domein Energie en Comfort. Verbeeck, Griet, Dreesen, An (2010) Evaluatie REG-openbaredienstverplichtingen in het Vlaams Gewest.

Reguleringsimpactanalyse voor de REG-openbaredienstverplichtingen van de netbeheerders. Versie van 8 juni 2011.

Tweede actieplan energie-efficiëntie Vlaams Gewest, 17 juni 2011.

Verbeeck, Griet, Cornelis, Anna (2009) Actieplan voor de bevordering van het deel van het Vlaamse woningbestand dat niet meer in aanmerking komt voor een zinvolle energierenovatie. PHL. Eindrapport, finale versie. 25 mei 2009.

SERV, Advies van 14 november 2001 over het ontwerp van besluit inzake de openbare dienstverplichtingen ter bevordering van het rationeel energiegebruik. Brussel: SERV.

SERV, Advies van 14 mei 2003 over het ontwerpwijzigingsbesluit REG-openbaredienstverplichtingen (aankoopbons) en het ontwerpbesluit openbaredienstverplichting aardgas- en elektriciteitsnetbeheerders (rapportage verbruiksgegevens). Brussel: SERV.

SERV, Advies van 09 juli 2003 over het voorontwerp REG-decreet. Brussel: SERV.

SERV, Advies van 14 juli 2004 over het ontwerpbesluit dag- en nachtmeter. Brussel: SERV.

SERV, Brief van 17.01.2006 met standpunten van de organisaties over het voorontwerp van besluit van de Vlaamse regering tot wijziging van het besluit van 29 maart 2002 inzake de openbaredienstverplichting ter bevordering van het rationeel energiegebruik. Brussel: SERV

SERV, Advies van 13 september 2006 over het ontwerpwijzigingsbesluit REG-openbare dienstverplichtingen (resultaats- en actieverplichtingen van netbeheerder). Brussel: SERV.

SERV, Advies van 6 februari 2008 over het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot toekenning van premies voor het uitvoeren van energiebesparende investeringen in woningen. Brussel: SERV.

SERV, Advies van 10 september 2008 over het ontwerp van subsidiebesluit sociale verhuurkantoren voor REG-investeringen. Brussel: SERV.

SERV, Advies van 3 december 2008 over het voorontwerp van besluit inzake een dakisolatiepremie en energiescans. Brussel: SERV.

SERV, Advies van 7 december 2009 over de beleidsnota's 2009-2014. Brussel: SERV.

SERV, Advies van 9 november 2009 over het voorontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2010 en over het voorontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de derde aanpassing van de begroting 2009. Brussel: SERV.

SERV/Minaraad, 20.01.2010, Advies over het reparatiebesluit inzake energiepremies. Brussel: gezamenlijk advies SERV en Minaraad.

SERV/Minaraad, 15.09.2010, Advies over de codificatie van energiebesluiten. Brussel: gezamenlijk advies SERV en Minaraad.

SERV/Minaraad, 13.10.2010. Advies besluit energieconsulenten. Brussel, gezamenlijk advies SERV en Minaraad.

SERV, 18.05.2011, Advies ontwerp actieplan energie-efficiëntie 2008-2016. Brussel: gezamenlijk advies SERV en Minaraad.

SERV, 06.04.2011, Rapport Hernieuwbare Energie. Informatiedossier voor het debat. Brussel: SERV.

Minaraad, Advies van 8 november 2001 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit inzake de openbardienstverplichtingen ter bevordering van het rationeel energiegebruik.

Minaraad, Advies van 7 september 2006 over het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering inzake de openbardienstverplichtingen van het rationeel energiegebruik

Minaraad, Advies van 21 januari 2008 over het voorontwerp van besluit tot toekenning van premies voor het uitvoeren van energiebesparende investeringen in woningen.

Minaraad, Advies van 26 augustus 2008 over het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot toekenning van subsidies aan sociale verhuurkantoren voor het uitvoeren van energiebesparende investeringen in woongebouwen.

Minaraad, Briefadvies van 27 november 2008 over het voorontwerp van besluit inzake een dakisolatiepremie en energiescans.

Bijlagen

Figuur 12: Kosten en baten van energie-efficiëntiebeleid vergeleken (Nederland)

Tabel 6.1: Maatschappelijke kosten en baten van energietransitie*

Nulscenario	Business-as-usual		Blue Map		
	Geen internat. beleid		Veel internationaal beleid		
Startpositie	Vrije beleidsruimte		Internat. Beleid	Vrije beleidsruimte	
Beleidsalternatief Nederland	Fossiel	Hernieuwbaar		Fossiel	Hernieuwbaar
BATEN					
Energiebesparing	189	189	155	42	42
Voorzieningszekerheid	0 à 11	0 à 10	8	0 à 3	0 à 4
Bestedingsimpuls	32 à 77	28 à 64	11 à 39	1 à 15	9 à 20
Structurele groei	2 à 7	4	2	-3 à -2	2
CO ₂ reductie tot 2050	183	175	144	13	15
Reductie overige emissies	66	61	50	12	18
Totaal baten	471 à 532	456 à 502	370 à 399	65 à 83	87 à 102
KOSTEN					
Besparingsmaatregelen	59 à 177	59 à 177	24 à 109	19 à 58	19 à 58
Productie energiemix	39 à 79	49	20 à 30	1 à 14	11 à 17
Reguleringskosten	33 à 65	33 à 65	14 à 40	42 à 83	42 à 83
Kosten belastingheffing	0 à 22	0 à 26	11 à 16	0 à 10	0 à 12
Totaal kosten	131 à 343	141 à 318	68 à 195	62 à 166	78 à 165
SALDO (netto baten)	188 à 340	185 à 315	204 à 301	-83 à 3	-63 à 9
SOM netto baten nationaal en internationaal beleid	188 à 340	185 à 315	121 à 304 141 à 310		

* Netto contante waarden, bedragen in miljarden euro, discontering 5,5%; 4% voor niet omkeerbare effecten.
Bron: berekeningen SEO.

Nieuwsbrief Milieu & Economie, jaargang 24, nummer4, oktober 2010

Figuur 13: Huishoudelijke REG-premies: 2011 en voorstel voor 2012⁵³

	Vereisten	Regeling DNB				Dakisolatiepremie		Voorstel		
		Huishoudens		Bedrijven		Huishoudens		Woningen, wooneenheden of woongebouwen		Andere gebouwen
		Andere	Beschermd (+20%)			andere	Beschermd	Eigenaars, vruchtgebruikers, huurders, verhuurders (niet beschermd)	Beschermd (+20%)	Eigenaars, vruchtgebruikers
ISOLATIE e.a. bij bestaande gebouwen, aangesloten voor 1/1/2006										
Dak- of zoldervloerisolatie	aannemer	Rd > 3	4€/m ²	4,8€/m ²	4€/m ²	500 €	600 – 1000 €	0	0	0
		Rd > 3,5	4€/m ²	4,8€/m ²	4€/m ²	500 €	600 – 1000 €	6 €/m ² - Max: 800 €	7,2 €/m ² - max: 960	6 €/m ² - Max: 800 €
		Rd > 4	4€/m ²	4,8€/m ²	4€/m ²	500 €	600 – 1000 €	7 €/m ² - Max: 900 €	8,4 €/m ² - max: 1080	7 €/m ² - Max: 900 €
		Rd > 4,5	4€/m ²	4,8€/m ²	4€/m ²	500 €	600 – 1000 €	8 €/m ² - Max: 1000 €	9,6 €/m ² - Max: 1200	8 €/m ² - Max: 1000 €
	Doe het zelf	Rd > 3	2 €/m ²	2,4	2 €/m ²	500 €	600 €	0	0	0
		Rd > 3,5	2 €/m ²	2,4	2 €/m ²	500 €	600 €	3 €/m ² - Max: 400 €	3,6 €/m ² - Max: 480	3 €/m ² - Max: 400 €
		Rd > 4	2 €/m ²	2,4	2 €/m ²	500 €	600 €	3,5 €/m ² - Max: 450 €	4,2 €/m ² - Max: 540	3,5 €/m ² - Max: 450 €
		Rd > 4,5	2 €/m ²	2,4	2 €/m ²	500 €	600 €	4 €/m ² - Max: 500 €	4,8 €/m ² - Max: 600	4 €/m ² - Max: 500 €
Spouwmuurisolatie	Aannemer		4 €/m ²	4,8	4 €/m ²			6€/m ² - Max: 800 €	7,2 €/m ² - Max: 960	6€/m ² - Max: 800 €
	DHZ		2 €/m ²	2,4	2 €/m ²			0	0	0
Isolatie buitenzijde buitenmuur	Aannemer		4 €/m ²	4,8	4 €/m ²			15€/m ² - max: 2000 €	18 €/m ² - Max: 2400	15€/m ² - max: 2000 €
	DHZ		2 €/m ²	2,4	2 €/m ²			0	0	0
Vloerisolatie volle grond, kelderisolatie, verluchte ruimte	aannemer	Rd > 1,2	4 €/m ²	4,8	4 €/m ²			6 €/m ² - Max: 800	7,2 €/m ² - Max: 960	6 €/m ² - Max: 800
	DHZ		Rd > 1,2	2 €/m ²	2,4	2 €/m ²			0	0
Beglazing	lpv enkel	Umax: 1,3	10 €/m ²	12	10 €/m ²			0	0	0
		Umax: 1,1	10 €/m ²	12	10 €/m ²			12 €/m ² - max: 300	14,4 €/m ² - max: 360	12 €/m ² - max: 300
		Umax: 0,8	10 €/m ²	12	10 €/m ²			15 €/m ² - max: 375	18 €/m ² - Max: 450	15 €/m ² - max: 375
	lpv dubbel	Umax: 1,3	10 €/m ²	12	10 €/m ²			0	0	0
		Umax:	10 €/m ²	12 €/m ²	10 €/m ²			15 €/m ² - max 375	18 €/m ² - Max: 450	15 €/m ² - max

⁵³ Enkel premies Infrax en Eandis

	Vereisten	Regeling DNB			Dakisolatiepremie		Voorstel		
		Huishoudens		Bedrijven	Huishoudens		Woningen, wooneenheden of woongebouwen		Andere gebouwen
		Andere	Beschermd (+20%)		andere	Beschermd	Eigenaars, vruchtgebruikers, huurders, verhuurders (niet beschermd)	Beschermd (+20%)	Eigenaars, vruchtgebruikers
	0,8							375	
Radiatorfolie		1€/m ²	1,2 €/m ²	1€/m ²			0	0	0
Buisisolatie		0,5 €/m	0,6 €/m	0,5 €/m			0	0	0
Condensatieketel		125 €	150 €	9€ per Kw Min 125 Max 5400				800 €	0
Ventilatie met warmterecuperatie		150 €/st	180 €/st	€ 1/m ³ pul-siedebiet, max. € 3 750			0	0	0
Warmtepomp		Max 50 % factuur Min 210€ Max 1680€	Min 252 € Max 2016€	Afh. compressorvermogen en de COP			Max 1700 2x indien ter vervanging elektrische weerstandsverwarming Differentiatie volgens vermogen via MB	Max 2040 2x indien ter vervanging elektrische weerstandsverwarming Differentiatie volgens vermogen via MB	Max 30 000
Thermostatische radiatorkraan		5€/st	6 €/st	5€/st			0	0	0
Zonneboiler		75€/m ² : min 525, max 1500	90€/m ² Min 630 Max 1800	75€/m ² : Min 525 Max 3750			200 €/m ² , max. 1500	240 €/m ² , max 1800	200 €/m ² , max. 3750
Keukengeiser ter vervanging		100 euro	120				0	0	
Spaardoucheknop		7 €	8,4 €						
Aardgaswasdroger		250 (max 50% factuur)	300 €				0	0	
Aankoop energiezuinige koelkast			150 €					150 €	
Aankoop energiezuinige wasmachine			150 €					150 €	
CO-melder		25 €/st	30 €				0	0	
Domotica met REG-functionaliteiten		150 bestaand, 100 nieuw	180 € 120 €	Max 20 000€			0	0	0
Buitenzonnewering		10 €/m ²	12€/m ²				0	0	0
Energiezuinige verlichting				Max 20 000 Afh. specifieke ingreep					Max 20 000

Premie voor energiebesparend project				IRR>15% : 0,025€ per bespaarde KWh IRR>15% 0,035€ Max 15 000 Max 20% steun					IRR>15% : 0,025€ per bespaarde KWh IRR>15% 0,035€ Max 15 000 Max 20% steun
Investeringssteun (plaatselijk vervoersnet)				Afh. terugverdiëntijd : 10 tot 40 % van de investering					Afhankelijk terugverdiëntijd max. 200 000 €
Snelheidsregelaars				tot 110 KW: min 80€ max 45000 vanaf 111kW min 4500€ max 30000€					0
Hoogrendementsmotoren				tot 90 kw 4€ per Kw Vanaf 91 Kw Afh vermogen max 2500€					0
E-peil NIEUWBOUW									
Woning	61-80 (tot 1/1/2010)	400 + 30/pt <80	480+36/pt				400 + 30/pt <80 X 2: afbraak heropbouw (+300 ZB tot 1/1/2012)	+ 20 %	
	51-60 (tot 1/1/2012)	1000 + 40/pt <60	1200 48/pt				1000 + 40/pt <60 X 2: afbraak heropbouw (+300 ZB tot 1/1/2012)	+ 20 %	
	41-50 (tot 1/1/2012)	1000 + 40/pt <60	1200 48/pt				1000 + 40/pt <60 X 2: afbraak heropbouw (+300 ZB tot 1/1/2012)	+ 20 %	
	41-50 (1/1/2012 tot) 31/12/2013	1000 + 40/pt <60	1200 48/pt				1400 + 40/pt<50 X 2: afbraak heropbouw	+ 20 %	
	0-40	1800 + 50/pt <40	2160 + 60/pt < 40				1800 + 50/pt <40 X 2: afbraak heropbouw (+300 ZB tot 1/1/2012)	+ 20 %	
Appartement (wooneenheden)	61-80 (tot 1/1/2010)	200 + 10/pt <80	240 + 12/pt <80				200 + 10/pt <80 X 2: afbraak heropbouw (+300 ZB tot 1/1/2012)	+ 20 %	

	51-60 (tot 1/1/2012)	400 + 20/pt <60	480 + 24/pt <60				400 + 20/pt <60 X 2: afbraak heropbouw (+300 ZB tot 1/1/2012)	+ 20 %	
	41-50 (tot 1/1/2012)	400 + 20/pt <60	480 + 24/pt <60				400 + 20/pt <60 X 2: afbraak heropbouw (+300 ZB tot 1/1/2012)	+ 20 %	
	41-50 (1/1/2012 tot) 31/12/2013	400 + 20/pt <60	480 + 24/pt <60				600 + 20/pt<50 X 2: afbraak heropbouw	+ 20 %	
	0-40	800 + 30/pt <40	960 + 36/pt <40				800 + 30/pt <40 X 2: afbraak heropbouw (+300 ZB tot 1/1/2012)	+ 20 %	
Verbouwing passief	Woning	2000 €	2400€				0	0	
	Appartement	700 €	840€				0	0	
	Niet-residentieel			0,05€ per bespaard KWh primair					0

Vergelijking voor een dak van 100 m² in netgebied dat de betrokken premie voorziet:

Krijgt minder dan in 2011

Krijgt meer dan in 2011

Verschilt tussen Infrax en Eandis en AGEM (investeringssteun bedrijven alleen Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen)

Figuur 14 REG-steun in 2010 en verwachte steun volgens VEA in 2012

	2010			2012 verwacht		
	HH	niet-HH	Totaal	HH	niet-HH	Totaal
acties 2010, niet weerhouden in 2012	7.198.969	6.086.037	13.285.006			
Dakisolatie	17.254.873	1.381.043	18.635.917	27.309.128	530.225	27.839.353
Superisolerende beglazing	8.287.026	925.656	9.212.682	9.347.383	240.000	9.587.383
Muurisolatie	3.512.309	284.945	3.797.254	8.973.842	245.760	9.219.602
E-peil	3.010.581	510	3.011.091	2.263.500		2.263.500
Zonneboiler	1.669.136	99.572	1.768.708	9.054.000	300.000	9.354.000
investeringssteun voor procestoepassingen	0	827.266	827.266		876.391	876.391
REG steun voortvloeiend uit een energieaudit of energiestudie	0	688.534	688.534		10.500.000	10.500.000
Relighting	919	566.336	567.255	0	402.984	402.984
Kelderisolatie	327.140	14.372	341.512	2.795.996	28.000	2.823.996
Warmtepomp	285.687	84.687	370.374	850.442	155.724	1.006.166
kortingbonnen beschermde afnemers			?	288.000		288.000
condensatieketel beschermde klant			?	1.200.000		1.200.000
energiescans			?	2.613.400		2.613.400
sociale dakisolatieprojecten			?	6.000.000		6.000.000
ESCO-verplichting			?		4.000.000	4.000.000
Totaal acties REG-ODV	41.546.639	10.958.959	52.505.598	70.695.690	17.279.084	87.974.774
Overhead, sensibilisering REG-ODV			7.825.921			7.800.000
Vlaamse dakisolatiepremie	24.899.953		24.899.953			
Totaal	66.446.592	10.958.959	85.133.391	70.695.690	17.279.084	95.774.774

Figuur 15: Aantal REG-premies door netbeheerder (2007-2010)⁵⁴

Residentiële sector	2007	2008	2009	2010
dakisolatie	8.861	19.523	52.451	58.662
muurisolatie	1.856	4.064	7.171	9.160
kelder- en vloerisolatie	155	475	918	1.219
HR glas ter vervanging van enkel glas	24.835	40.671	54.632	56.058
HR glas ter vervanging van dubbel glas of in nieuwbouw	6.255	15.297	13.160	8.198
condensatieketel ter vervanging	21.227	34.571	44.023	47.677
E-peilpremies	7	236	1.648	3.911
zonneboiler (incl in nieuwbouw)	1.785	3.210	3.520	3.375
warmtepompen	321	494	621	317
andere huishoudelijke premies	17.128	29.494	28.676	17.721
totaal aantal huishoudelijke premies	82.430	148.035	206.820	206.298
kortingbonnen energiezuinige toestellen	/	429	3.030	1.920
aantal uitgevoerde energiescans tem 2010	ongeveer 83500			
Niet-residentiële sector	2007	2008	2009	2010
dakisolatie	161	319	533	635
muurisolatie	38	87	176	192
kelder- en vloerisolatie	0	2	6	7
HR glas ter vervanging van enkel glas	451	690	806	790
HR glas ter vervanging van dubbel glas of in nieuwbouw	107	437	389	152
condensatietechnieken	734	976	1.228	1.169
relighting/newlighting	168	308	378	342
frequentieomvormer	1.062	1.379	1.842	1.744
zonneboiler	58	85	99	80
warmtepomp	20	33	45	62
andere niet-huishoudelijke premies	1.764	2.660	2.061	2.192
totaal aantal niet-huishoudelijke premies (inclusief boekhoudingen etc)	4.563	6.976	7.563	7.365

Figuur 16: REG-premies in 2010, gesorteerd naar al dan niet behoud als actie-verplichting⁵⁵

2010, niet gecontroleerde cijfers	huishoudens		niet-huishoudens		totaal	
Afgeschafte acties						
Huishoudelijke aardgascondensatieketel ter vervanging van oudere ketel	5.623.125	13,53%	250	0,00%	5.623.375	10,73%
Frequentieomvormers	860	0,00%	2.290.680	21,09%	2.291.540	4,37%
Niet-huishoudelijke condensatietechnieken	2.502	0,01%	784.914	7,23%	787.416	1,50%
buitenzonwering	705.485	1,70%	0	0,00%	705.485	1,35%
niet-huishoudelijke condensatietechnieken	0	0,00%	699.778	6,44%	699.778	1,34%
Thermostaatkranen	425.121	1,02%	87.713	0,81%	512.834	0,98%
niet-huishoudelijk ventilatiesysteem met warmterecuperatie	0	0,00%	463.785	4,27%	463.785	0,88%
condenserende luchtverhitter	0	0,00%	332.741	3,06%	332.741	0,63%
Huishoudelijke aardgascondensatieketel in bestaande woning ter vervanging van HR+ ketel	310.325	0,75%	0	0,00%	310.325	0,59%
Energieaudit lokaal bestuur	0	0,00%	239.070	2,20%	239.070	0,46%
Energieboekhouding lokaal bestuur	0	0,00%	215.289	1,98%	215.289	0,41%
Gestuurde ontdoijing voor koelinstallaties	0	0,00%	197.339	1,82%	197.339	0,38%
gesloten luchtverhitter	0	0,00%	187.654	1,73%	187.654	0,36%
condenserende warmeluchtgenerator	0	0,00%	154.993	1,43%	154.993	0,30%
energieboekhouding onderwijsinstellingen, gezond-	12.489	0,03%	112.770	1,04%	125.259	0,24%

⁵⁴ VEA-gegevens bezorgd op 27/06/2011..

⁵⁵ VEA-gegevens voor 2010, niet-gecontroleerde cijfers.

heids- en welzijnsvoorzieningen						
stralingstoestel 40% hogere stralingsvoet	0	0,00%	113.920	1,05%	113.920	0,22%
Huishoudelijk ventilatiesysteem met warmterecuperatie	51.300	0,12%	0	0,00%	51.300	0,10%
Koudewarmteopslag	0	0,00%	34.783	0,32%	34.783	0,07%
Huishoudelijke aardgascondensatieketel in bestaand appartement ter vervanging van HR+ ketel	26.450	0,06%	0	0,00%	26.450	0,05%
Huishoudelijke stookoliecondensatieketel ter vervanging van oudere ketel	23.425	0,06%	125	0,00%	23.550	0,04%
standaard stralingstoestel	0	0,00%	18.648	0,17%	18.648	0,04%
HR motoren tot 90 kW	0	0,00%	11.716	0,11%	11.716	0,02%
nieuw plaatsen van een elektronisch voorschakelapparaat	0	0,00%	8.000	0,07%	8.000	0,02%
OV: vervangen van lampen en armaturen door energiezuinigere	0	0,00%	7.131	0,07%	7.131	0,01%
Domotica in bestaande woning	6.960	0,02%	0	0,00%	6.960	0,01%
klassieke warmeluchtgenerator	0	0,00%	5.960	0,05%	5.960	0,01%
Domotica in nieuwbouw	5.800	0,01%	0	0,00%	5.800	0,01%
beglaasde zwembadcollectoren publieke overdekte zwembaden	0	0,00%	5.628	0,05%	5.628	0,01%
stralingstoestel 20% hogere stralingsvoet	0	0,00%	3.891	0,04%	3.891	0,01%
olietransformatoren : Plaatsen van een nieuwe transformator met extra beperkte verliezen	0	0,00%	3.583	0,03%	3.583	0,01%
SON-T 70 W	0	0,00%	2.935	0,03%	2.935	0,01%
Huishoudelijke aardgascondensatieketel in nieuwbouwwoning	2.250	0,01%	0	0,00%	2.250	0,00%
Radiatorfolie	819	0,00%	1.272	0,01%	2.090	0,00%
SOX-E 36 W	0	0,00%	1.472	0,01%	1.472	0,00%
OV: vermogen uitschakelen gedurende bepaalde periode van de nacht	0	0,00%	826	0,01%	826	0,00%
Huishoudelijke stookoliecondensatieketel in bestaande woning ter vervanging van Optimaz ketel	750	0,00%	0	0,00%	750	0,00%
Huishoudelijke aardgascondensatieketel in nieuwbouwapartement	625	0,00%	0	0,00%	625	0,00%
Aardgaswasdroger	500	0,00%	0	0,00%	500	0,00%
premie voor LEDlampen	0	0,00%	451	0,00%	451	0,00%
HR motoren vanaf 91 kW	0	0,00%	380	0,00%	380	0,00%
Buisisolatie	176	0,00%	19	0,00%	195	0,00%
vervangen klassieke door elektronische ballast	0	0,00%	160	0,00%	160	0,00%
Premie voor spaardouchekop	7	0,00%	0	0,00%	7	0,00%
Totaal afgeschafte acties	7.198.969	17,33%	5.987.875	55,13%	13.186.844	25,16%
Acties behouden als actieverplichtingen						
Dakisolatie	17.254.873	41,53%	1.381.043	12,72%	18.635.917	35,56%
Superisolerende beglazing (1,3) ter vervanging van enkel glas	7.240.373	17,43%	757.047	6,97%	7.997.420	15,26%
Muurisolatie	3.512.309	8,45%	284.945	2,62%	3.797.254	7,25%
E-peil nieuwbouwwoning max E80 (aanvraag vergunning voor 1/1/2010)	1.620.316	3,90%	0	0,00%	1.620.316	3,09%
Huishoudelijke zonneboiler enkel voor sanitair warm water	1.522.139	3,66%	0	0,00%	1.522.139	2,90%
investeringssteun voor procestoepassingen	0	0,00%	827.266	7,62%	827.266	1,58%
Superisolerende beglazing (1,3) ter vervanging van dubbel glas	645.834	1,55%	86.364	0,80%	732.198	1,40%
REG steun voortvloeiend uit een energieaudit of energiestudie	0	0,00%	688.534	6,34%	688.534	1,31%
E-peil nieuwbouwwoning max E80 (aanvraag vergunning voor 1/1/2010)	682.506	1,64%	0	0,00%	682.506	1,30%
E-peil nieuwbouwwoning max E80 met zonneboiler (aanvraag vergunning voor 1/1/2010)	493.635	1,19%	0	0,00%	493.635	0,94%
Superisolerende beglazing (1,3) ter vervanging van dubbel glas of in nieuwbouw	400.819	0,96%	79.176	0,73%	479.995	0,92%
Relighting	919	0,00%	403.080	3,71%	404.000	0,77%
Vloerisolatie	287.282	0,69%	13.969	0,13%	301.251	0,57%
Warmtepomp type bodem/water of water/water	168.664	0,41%	66.012	0,61%	234.676	0,45%

E-peil nieuwbouwappartement max E80 (aanvraag vergunning voor 1/1/2010)	199.274	0,48%	510	0,00%	199.784	0,38%
New lighting	0	0,00%	163.256	1,50%	163.256	0,31%
Huishoudelijke zonneboiler eveneens voor verwarming	146.997	0,35%	1.410	0,01%	148.407	0,28%
Warmtepomp type lucht/water of lucht/lucht	114.473	0,28%	18.675	0,17%	133.148	0,25%
Kelderisolatie	39.858	0,10%	403	0,00%	40.261	0,08%
E-peil nieuwbouwappartement max E80 met zonneboiler (aanvraag vergunning voor 1/1/2010)	12.850	0,03%	0	0,00%	12.850	0,02%
Superisolerende beglazing (1,3) in nieuwbouw niet-residentieel	0	0,00%	3.070	0,03%	3.070	0,01%
Warmtepomp type directverdamping/water	2.550	0,01%	0	0,00%	2.550	0,00%
passiefhuis E30 nieuwbouw woning	2.000	0,00%	0	0,00%	2.000	0,00%
Niet-huishoudelijke zonneboiler enkel sanitair warm water	0	0,00%	98.161	0,90%	98.161	0,19%
Totaal	41.546.639	100,00%	10.860.877	100,00%	52.407.516	100,00%

Figuur 17: Noden naar gelang doelgroep volgens energierenovatieprogramma⁵⁶

hoger opgeleiden, middenklasse en hogere inkomens	Premies en fiscale aftrek bereiken vooral deze groep: Uit onderzoek blijkt dat vooral de hoger opgeleiden een hoog milieubewustzijn hebben. Zij zijn goed geïnformeerd (over premies, technische aspecten, ...) en bereid om energiebesparende maatregelen te nemen. Er mag worden verwacht dat zij bekend zijn met de mogelijke incentives en bijgevolg gebruik zullen maken van de premies en de fiscale aftrekmogelijkheden
lager opgeleiden en lagere inkomens	Deze doelgroep heeft nood aan meer laagdrempelige informatieverstrekking (eenvoudige communicatie, persoonlijk contact, ...) en zeer substantiële premieregelingen of beter nog projecten die ervoor zorgen dat de administratieve rompslomp en het financieringsvraagstuk die gepaard gaan met het plannen en uitvoeren van energiebesparende investeringen uit hun handen worden genomen.
kopers van een woning en jonge eigenaars	Uit onderzoek van de VCB blijkt dat het grootste gedeelte van de aangekochte eengezinswoningen binnen het jaar na de aankoop een (grondige) renovatie ondergaan. Men mag ervan uitgegaan dat deze kopers zich dan uitgebreid informeren over de renovatiepremie. Maar zelfs dan blijkt dat dikwijls wordt overwogen om voorlopig nog geen gebruik te maken van de financiële ondersteuningsmaatregelen voor energiebesparende renovatiewerken (plaatsen van dakisolatie, vervanging van ramen, vervanging van de verwarmingsinstallatie) en in eerste instantie de voorkeur wordt gegeven aan werken die de woning meer geschikt maken voor de levenswijze van de nieuwe bewoners. De kopers van een te renoveren eengezinswoning zijn dikwijls jonge gezinnen. Om de kost van de renovatiewerkzaamheden te beperken, zullen zij in de mate van het mogelijke ook zoveel mogelijk zelf willen doen, waardoor zij het gevaar lopen niet in aanmerking te komen voor financiële ondersteuningsmaatregelen voor energierenovatiewerkzaamheden (fiscale aftrek).
Kopers van appartementen	Aangekochte appartementen worden na de aankoop in veel mindere mate gerenoveerd dan eengezinswoningen. De renovatiewerkzaamheden die gerelateerd zijn aan de energieprestaties van het appartement, blijven dan grotendeels beperkt tot het vervangen van ramen. De individuele eigenaar van een appartement kan immers niet alleen beslissen over de vervanging van de verouderde collectieve verwarmingsinstallatie

⁵⁶

http://www2.vlaanderen.be/economie/energiesparen/beleid/actieplan_energierenovatieprogramma2009.pdf

	<p>of het isoleren van het dak. Voor deze doelgroep is een specifiek financieel ondersteuningssysteem nodig, dat tegemoet komt aan het initiële gebrek aan middelen en de problematiek van de gemeenschappelijke bewoning.</p>
oudere eigenaars van een woning of appartement	<ul style="list-style-type: none"> • oudere woningen met een aanzienlijk energiebesparingspotentieel • beperkt geïnteresseerd in en geïnformeerd over energiebesparende maatregelen. • Weinig geïnteresseerd in het effectief uitvoeren van energiebesparende investeringen. • Vaak voldoende financiële middelen • Zien op tegen last van renovatiewerken “de moeite niet meer” • Vrees voor impact op onroerende voorheffing (verhoogd KI) of de door hun kinderen/erfgenamen te betalen successierechten. • Goed Energieprestatiecertificaat betekent beter verkoopbaar na overlijden • grote groep met klein pensioen, betaalt geen belastingen.
verhuurders	<ul style="list-style-type: none"> • Verhuurders zijn meestal niet geïnteresseerd: voordeel (daling van de energiefactuur) komt ten goede van de huurder (split incentives) en de netto-investeringskost omwille van de huurwetgeving niet onmiddellijk kan worden verrekend in de huurprijs. • De huurmarkt bedraagt minstens 20% van het woningenbestand en vereist een specifieke aanpak. • De verhuurder komt wel in aanmerking voor de financiële ondersteuningsmaatregelen (fiscale aftrek, premies). • woningen met een goed energieprestatie-label waarschijnlijk gemakkelijker kunnen worden verhuurd, dan woningen met een slecht label.